

Universitat de Girona
Facultat d'Infermeria

EDUCACIÓ EN ADOLESCENTS
SOBRE LA DIVERSITAT SEXUAL I
IDENTITAT DE GÈNERE
Revisió Bibliogràfica

Tutor: Dra. Alícia Baltasar
Lloc: Facultat d'Infermeria, Universitat de Girona
Data: Curs 2017-2018
Curs: 4rt infermeria

Teresa-Shirghana Peris Vilalta

AGRAÏMENTS

M'agradaria inicial el treball que conclou aquests últims anys d'esforç i lluita per aconseguir a ser una bona infermera, amb els següents agraïments.

Primer de tot, a l'equip de la Biblioteca i l'Equip d'Informàtics de la Facultat d'Infermeria de la Universitat de Girona. Que sense els seus coneixements aquesta recerca bibliogràfica no hagués sigut possible.

A la Dra. Àlícia Baltasar, la meva tutora. M'agradaria agrair-te aquella primera tutoria, quan et vaig exposar la meva idea i vas acceptar ser la meva tutora. Tot aquest treball, hauria sigut molt diferent si no hagués passat així. Per ajudar-me a plasmar a paper les meves idees i motivar-me quan no ho tenia del tot clar. I gràcies per ajudar-me que aquest treball, sigui el que és.

M'agradaria agrair a la meva mare i al meu pare, per recolzar-me en les meves decisions i estar allà en tot moment per donar-me forces i ajudar-me a creure en mi mateixa i fer-me veure que jo puc fer tot allò que em proposi, i més.

Als meus amics, tots aquells que he anat fent al llarg de la meva vida i que encara segueixen aquí al meu costat passi el que passi, i que m'han animat quan pensava que hauria de canviar la temàtica del treball per por a no trobar el necessari.

ÍNDEX

AGRAÏMENTS	2
RESUM	5
CATALÀ	5
ANGLÈS	6
1. INTRODUCCIÓ:	7
1. MARC TEÒRIC	8
1.1 L'ADOLESCÈNCIA I LA SEXUALITAT	8
1.2 EDUCACIÓ SEXUAL I AFECTIVA	9
1.2.1 EDUCACIÓ SEXUAL I AFECTIVA A LA FAMÍLIES	9
1.2.2 EDUCACIÓ SEXUAL I AFECTIVA ALS CENTRE EDUCATIUS	10
1.2.3 EDUCACIÓ SEXUAL I AFECTIVA PER PART DELS PROFESSIONALS DE LA SALUT	10
1.3 QUÈ ÉS LA DIVERSITAT SEXUAL I IDENTITAT DE GÈNERE	12
1.3.1 BINARISME DE GÈNERE I LA SOCIETAT HETERONORMATIVA	12
1.3.2 CADENA SIMBÒLICA	12
1.4 LA PROBLEMÀTICA DE PARLAR SOBRE SEXE. I QUÈ PASSA QUAN PARLEM SOBRE DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE?	13
1.4.1 HOMOFÒBIA	14
2. METODOLOGIA	17
2.1 HIPÒTESIS	17
2.2 OBJECTIU	17
2.2.1 OBJECTIU PRINCIPAL	17
2.2.2 OBJECTIUS ESPECÍFICS	17
2.3 PARAULES CLAU	17
2.4 MATERIALS I MÈTODES	17
2.5 CRITERIS D'INCLUSIÓ	18
2.6 CRITERIS D'EXCLUSIÓ	18
2.7 RESUM DE LA RECOL·LECCIÓ DE DADES	18
PSYCNET	19
PUBMED MEDLINE	20
DIALNET:	21
PRO-QUEST:	22
3. RESULTATS	23
3.1 TAULA RESUM	23
3.2 RESUM DELS ARTICLES	26
1. MUCHERAH ET AL. (22)	26
2. PITOŇÁK, M. SPILKOVÁ, J. (23)	26
3. MUSTANSKY ET AL. (24)	27
4. SINCLAIR J. I REECE J.B. (25)	27
5. GEGENFURTNER A. I GEBHARDT M. (26)	28
6. ESPLANGE ET AL. (27)	28

7. DONOSO-VÁZQUEZ T. ET AL. (28)	29
8. BERNUY B. I GRIJALVA H. (29)	29
9. CÉNAT ET AL. (30)	30
10. ESPELAGE ET AL. (31)	30
11. CARRERA FERNÁNDEZ ET AL. (32)	31
12. COULTER ET AL. (34)	31
4. DISCUSSIÓ	32
4.1 DESCRIBRE SI EXISTEIX PREJUDICIS QUE DONEN LLOC A L'HOMOFÒBIA SEGONS EL SEXE I PER EDAT.	32
4.2 EXPLICAR QUINS SON ELS PREJUDICIS MÉS ESMENTATS	33
4.3 LIMITACIONS	34
5. CONCLUSIONS	36
6. ANNEXOS	37
6.1 ANNEX 1. DRETS SEXUALS DE LES PERSONES (34)	37
6.2 ANNEX 2. GLOSSARI SOBRE LA DIVERSITAT SEXUAL I IDENTITAT DE GÈNERE (13, 16)	40
7. BIBLIOGRAFIA	43

Introducció: La sexualitat és un tema tabú en la societat actual, malgrat la informació que tenim, sovint es troba esbiaixada o és poc fiable. Especialment pel que fa a la diversitat sexual i la identitat de gènere. Aquesta informació està mediatitzada per prejudicis, afavorint que en la societat i particularment, entre els adolescents pugui existir l'homofòbia.

Objectiu: L'objectiu principal d'aquest treball és descriure si existeixen prejudicis relacionats amb la diversitat sexual i identitat de gènere i que donen lloc a l'homofòbia entre els adolescents.

Materials i Mètodes: Amb la finalitat d'assolir l'objectiu, s'ha realitzat una revisió bibliogràfica entre el gener i el febrer del 2018, en la que s'han seleccionat articles dels últims 5 anys. Utilitzant les bases de dades Pubmed Medline, Dialnet, Medline Pro-Quest i PsycNet.

Es van localitzar 490 articles, dels quals després d'aplicar els criteris d'inclusió i exclusió, es van seleccionar 18 articles i finalment, es van reduir a 12 articles per a realitzar la revisió bibliogràfica.

Resultats: Es va realitzar una lectura exhaustiva d'una diversitat de tipus d'articles, en els quals es va descriure, que existien prejudicis que donen lloc a l'homofòbia en qui predomina el sexe masculí. Per edat, l'adolescent com més gran és, més predisposició a tenir prejudicis cap a la diversitat sexual i la identitat de gènere. I finalment, els prejudicis més esmentats, són deguts a idees preconcebudes sobre els rols de gènere, la religió o la moral.

Conclusions: Amb els resultats obtinguts es va arribar a la conclusió que entre els adolescents existeixen prejudicis relacionats amb la diversitat sexual i la identitat de gènere, i que sovint donen lloc a l'homofòbia. Raó per la qual, és important que com a infermeres i en conjunt a altres gremis informem de forma holística sobre la diversitat sexual i la identitat de gènere als adolescents o inclús a nois i noies abans d'arribar a la adolescència, per tal d'incidir en els prejudicis que puguin tenir i així intentar evitar l'homofòbia.

Paraules clau: Adolescents, Diversitat Sexual, Identitat de Gènere, Prejudicis, Homofòbia.

Introduction: Sexuality is a taboo subject in today's society, even though the amount of information we are exposed, it is usually biased and not very reliable. Especially when it comes to talk about sexual diversity and gender identity. This information it is mediated with prejudice, favouring that in society and particularly between adolescent's, homophobia can exist.

Objective: The main objective of this review is to describe if there are any prejudices related to sexual diversity and gender identity, which triggers homophobia among adolescents.

Methods: In order to achieve the objective, has been done a literature review that has been carried out between January and February of 2018, in which there has been selected articles of the past 5 years. Using the database Pubmed Medline, Dialnet, Medline Pro-Quest and PsycNet.

490 articles were located, after which applying the inclusion and exclusion criteria, 18 were selected, finally 12 articles were the ones chosen for the literature review.

Results: After an intensive reading of a variety of articles, it was described that there were prejudices that lead to homophobia where males prevailed its dominance. By age, the older the adolescent the more predisposed to have prejudices towards sexual diversity and gender identity. And finally, the most-mentioned prejudices were due to preconceived ideas about gender roles, religion or morals.

Conclusions: With the results obtained, it was concluded that among teenagers there are prejudices related to sexual diversity and gender identity, which often lead to homophobia. For this reason, it is important as nurses and with other guilds, with an holistic view, to inform and educate adolescents or even younger population about this topic, in order to influence the prejudices, they may have and this try to avoid homophobia

Keywords: Adolescents, Sexual Diversity, Gender Identity, Prejudice, Homophobia

1. INTRODUCCIÓ:

L'educació sexual és un dret fonamental declarat per l'Assemblea General de les Nacions Unides, l'any 2010. Aquest dret és fonamentat per la importància d'informar sobre temes referents en la sexualitat, amb l'objectiu que les persones puguin viure la seva sexualitat de forma segura, plaent i sense riscos. (1)

Expressar-se tal com som, afecta la salut mental i al creixement de les persones, per aquesta raó, quan una persona no segueix els cànons establerts per la societat, sovint li és més difícil expressar-se sense por, així dificultant el seu desenvolupament com a persona. (2)

Per aquesta raó, és important informar sobre l'existència de la diversitat sexual i la identitat de gènere, i així esvair els possibles prejudicis que s'han anat creant al llarg de la història sobre aquells que no segueixen la norma de la societat. I que han participat en la creació de l'homofòbia, fent que la gent que se sent diferent i que no segueix la sexualitat o la identitat de gènere establert per la societat es veu ridiculitzada, amenaçada, insultada o inclús violentada. (3,4,5)

La tasca d'informar recau en una visió holística de les persones, no només informant sobre el sexe biològic, sinó també en la sexualitat emocional i la social. Per això cal d'un treball en conjunt de les famílies, que eduquen de forma emocional als seus fills; els centres educatius, que arriben allà on les famílies no han pogut i el sistema de salut, que engloba una sexualitat saludable i segura. (6)

1. MARC TEÒRIC

1.1 L'ADOLESCÈNCIA I LA SEXUALITAT

L'adolescència és un període de transició entre la infància i l'edat adulta, comprnent així dels 10 als 19 anys. És una etapa de canvi, tant física com mental, en la que les persones busquen el seu propi jo. És una etapa d'iniciació a l'edat adulta i en la que s'adquireixen algunes de les seves funcions. La forma del raonament, ja no és tan simple com la d'un nen i per tant, es té la capacitat de un raonament més abstracte. (6,7)

També és un moment en què s'assumeix un major nombre de riscos. Entre ells trobem l'inici de les relacions sexuals que sovint solen ser de risc, donant lloc a malalties de transmissió sexual o embarassos no desitjats. (6,8,9)

L'adolescència és un moment en el cicle vital de les persones en la qual la sensació del risc es veu reduïda, implicant una disminució de la consciència en les repercussions que poden tenir els riscos en el que es pot trobar. (7)

L'OMS defineix la sexualitat com a conjunt de condicions anatòmiques, fisiològiques, psicològiques i afectives que caracteritzen cada sexe. També el conjunt de fenòmens emocionals i de conducta relacionats amb el sexe, que marquen de manera decisiva a l'ésser humà en totes les fases del seu desenvolupament. Durant segles es va considerar que la sexualitat era bàsicament per a reproduir-se. Actualment, s'ha inclòs les formes no "naturals" de la sexualitat, és a dir, totes aquelles pràctiques que no es dirigeixen a la procreació. També ho defineix com un aspecte central de l'ésser humà, que presenta al llarg de la seva vida i que abasta al sexe, les identitats i els papers de gènere, l'erotisme, el plaer, la intimitat, la reproducció i l'orientació sexual. És vivència i s'expressa a través de pensaments, fantasies, desitjos, creences, actituds, valors, conductes, pràctiques, papers i relacions interpersonals. La sexualitat pot incloure totes aquestes dimensions, no obstant això, no totes elles es viuen o s'expressen sempre. La sexualitat està influïda per la interacció de factors biològics, psicològics, socials, econòmics, polítics, culturals, ètics, legals, històrics, religiosos i espirituals. (10,11)

Amb aquesta última definició podem veure que el camp de la sexualitat és un món molt ampli i per tant, s'ha d'aprofundir una mica més.

1.2 EDUCACIÓ SEXUAL I AFECTIVA

Els éssers humans en l'actualitat no només viuen la sexualitat de forma reproductiva, sinó també afectiva, emocional i eròtica. Tanmateix, per tal que una persona pugui desenvolupar de forma saludable la seva sexualitat, cal tenir informació. Per això, la família i els centres docents i educatius hauran d'informar de forma positiva els aspectes de la sexualitat, per tal que no es creïn falses percepcions fomentades en creences populars com ara: "masturbar-se és dolent, ja que et poden sortir grans, o et pots quedar cec"; "les dones busquen amor mentre que els homes busquen sexe".(12)

Informar doncs, és necessari per a desmitificar i desculpabilitzar, per tal que es visqui de la forma més natural possible. S'ha de perdre la por que hi ha en l'estigmatització de la sexualitat, per tal de viure-la de la forma més real possible. Així i tot, s'han de formar els adolescents per tal que siguin conscients de les conseqüències que poden tenir algunes conductes sexuals de risc, com ara les malalties de transmissió sexual o els embarassos no desitjats, o evitar aquestes situacions mantenint una sexualitat saludable amb la utilització de mètodes anticonceptius. Però també s'hauria de formar no només en aquest aspecte, sinó d'una forma més psicosocial i afectiva, per tal de fomentar la igualtat entre persones, fent que coneguin la diversitat sexual i de gènere i que aprenguin a no discriminar a les persones per les seves diferències sexuals. (3,4,6,8,9,13)

El millor per a educar en la sexualitat als adolescents, seria fer-ho d'una forma integral, en la que tant les escoles, com les famílies i el personal sanitari, formés als adolescents d'una forma global. Fomentant la sexualitat dels joves, perquè visquin la seva sexualitat de forma sana i sense riscos. (6,13)

1.2.1 EDUCACIÓ SEXUAL I AFECTIVA A LA FAMÍLIES

La família és on generalment des de la infància a l'adolescència, una persona aprèn les normes i els valors relacionats amb la sexualitat. És on es veuen els models de conducta que faran que aquests nens i adolescents creïn la seva visió de les relacions afectives i els rols associats a cada sexe i com actuar. És a dir, el que transmet la família crea l'actitud que es tindrà sobre la sexualitat en el futur. Però sovint els pares, no es troben prou preparats o no saben com afrontar aquests temes amb els fills.(12,14) Per això, cal reforçar aquesta educació a les escoles.

1.2.2 EDUCACIÓ SEXUAL I AFECTIVA ALS CENTRE EDUCATIUS

Les escoles solen ser les que eduquen de forma més complexa sobre la sexualitat, inclosos en el temari acadèmic. Es comença parlant sobre la reproducció sexual humana, informant sobre la naturalesa biològica d'aquesta i a mesura que es va avançant en edat, aquesta educació inclou un punt de vista més psicosocial. És a dir, es comença a parlar sobre valors i formes d'afrontar les noves situacions vitals que solen començar a donar lloc durant l'adolescència. Com ara les primeres experiències sexuals, l'inici dels vincles afectius i les relacions amb altres adolescents. També se'ls educa per tal de no cedir a les pressions dels amics i que entenguin, que cada persona té la seva evolució sexual, encara que sigui inevitable una comparació entre ells. (6,14)

En els centres educatius és on s'aprèn la socialització entre les persones i per tant, també és on hi ha els primers contactes afectius entre adolescents. Per això, és important educar-los de forma afectiva i emocional, tot i que sovint, també s'ha de posar uns límits a les conductes d'afectivitat a les escoles. (6,14)

1.2.3 EDUCACIÓ SEXUAL I AFECTIVA PER PART DELS PROFESSIONALS DE LA SALUT

Els professionals de la salut sovint complementen la informació donada pels centres docents i les famílies. Les infermeres d'atenció primària són les encarregades d'aquestes tasques. Principalment, la seva funció és prevenir i promoure una salut sexual saludable, a través d'activitats de prevenció i promoció de la salut. (6)

ACTIVITATS DE PREVENCIÓ:

- ▲ Prevenció Primària: és a dir formar per tal que no hi hagi conductes de risc. És a dir, perquè no es doni la situació. (6)
- ▲ Prevenció Secundària: detectar aquelles persones que per determinades característiques o comportaments personals o socials, tinguin més probabilitats que mantinguin una conducta de risc, formar-les i conscienciar-les del que comporta aquestes conductes de risc i com les poden evitar. (6)
- ▲ Prevenció Terciària: en cas que ja s'hagin donat les conductes de risc i que hagi tingut conseqüències per la salut. Formar-les per tal que sàpiguen quines són les conseqüències, i què poden fer per a intentar solucionar-les o quin és el pròxim pas que han de sotmetre's per a poder mantenir la seva salut. (6)
- ▲ Prevenció Quaternària: és aquella opció per tal de solucionar el problema en què ens trobem. (6)

ACTIVITATS DE PROMOCIÓ:

Pel que fa a les activitats de promoció de salut, adreçades a tota la comunitat perquè hi hagi una bona educació sexual i així, evitar situacions que puguin portar conflicte de salut dels adolescents. És a dir, el que es pretén és potenciar una millora en la salut de la comunitat. (6)

PROGRAMA SALUT I ESCOLA

Existeixen diferents recursos sanitaris, que ajuden a la formació complementària dels adolescents sobre la seva pròpia sexualitat. Els Centres d'Atenció Primària treballen conjuntament amb les escoles en el programa de Salut i Escola, per tal de donar informació sobre educació sexual. El fet de trobar-se en una mateixa zona geogràfica on imparteixen educació, fa que coneguin quins temes han de ser abordats en aquests programes i així realitzar unes o altres activitats o tutories. Dins d'aquest programa existeix un consultori, en què les infermeres tenen un espai en les escoles públiques on els alumnes poden anar a la consulta i preguntar fets que els hi preocupin sobre la seva salut. (6)

PASSIR

El Programa d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (PASSIR) que informa sobre els embarassos no desitjats, les infeccions de transmissió sexual (ITS) i inclou l'educació afectiva i sexual en grups per a fomentar una sexualitat satisfactòria i segura, donant recursos perquè els adolescents siguin autònoms en les seves decisions i que siguin conscients de les conseqüències que hi poden haver. També fomenta l'autoestima i la imatge corporal i dóna més informació sobre reproducció i ginecologia o violència de gènere. També dins el programa de Salut i Escola (15)

1.3 QUÈ ÉS LA DIVERSITAT SEXUAL I IDENTITAT DE GÈNERE

1.3.1 BINARISME DE GÈNERE I LA SOCIETAT HETERONORMATIVA

La societat està basada en la heteronorma i el binarisme de gènere, en la que es pressuposa que tothom és heterosexual i que per tant, només existeix la idea de l'home i la dona com a persones sexuades, incloent-hi el model de família tradicional. (13,16)

Però que passa quan anem més enllà d'aquest model? Fa que qualsevol de les persones que no segueixen aquest model, sovint siguin invisibilitzades, excloses o inclús titllades de malalts mentals. (5,14) Creant desigualtats socials en el desenvolupament bio-psico-social de les persones. Donant per fet que un home o una dona són heterosexuals, fa que els que no segueixen aquest patró, puguin entrar en conflicte amb ells mateixos, i en particular un adolescent, que està descobrint la seva pròpia sexualitat, que a l'hora d'expressar-la encara els serà més difícil poder-ho fer i podria crear conflictes en la seva seguretat en el moment de la pràctica sexual o inclús en sentir-se a gust amb el seu propi cos. (4,9,17,18)

1.3.2 CADENA SIMBÒLICA

La cadena simbòlica és un sistema en el qual relaciona el sexe de les persones, la seva identitat de gènere, els seus rols de gènere, la seva orientació sexual i les seves pràctiques sexuals, com podem observar a la TAULA 1. Per exemple, si seguim aquesta cadena un noi que neix biològicament mascle, s'espera que se senti home i que per tant, es comporti com a tal, és a dir que li agradin els esports, que sigui una persona forta, que no mostri els seus sentiments, entre d'altres. També s'espera que li agradin les dones i que per tant, acabi mantenint relacions sexuals heterosexuals. En el moment en què es vegi una desviació del que es considera la norma, dóna peu a etiquetar, a excloure, a insultar, a mirar despectivament o estar aïllat de la societat o el món laboral. (13)

TAULA 1. CADENA SIMBÒLICA (13)

	NORMA		EXCLUSIÓ/ ANORMAL
SEXE	Masclle	Femella	Intersexe
IDENTITAT DE GÈNERE	Home	Dona	Transgènere, Transsexual ...
ROL DE GÈNERE	Home	Dona	Noia Masculina, Noi Efeminat...
ORIENTACIÓ SEXUAL	Li agraden les Dones	Li agraden els Homes	Lesbiana, Gai, Bisexual, Asexual, Pansexual...
PRÀCTICA SEXUAL	Coit heterosexual		Estimulació anal en homes, parafilies, BDSM...

1.4 LA PROBLEMÀTICA DE PARLAR SOBRE SEXE. I QUÈ PASSA QUAN PARLEM SOBRE DIVERSITAT SEXUAL I DE GÈNERE?

S'ha de parlar sobre sexe ja des de ben petits, així es fomenta una conducta més sana i una actitud positiva envers la sexualitat, perquè quan arribin a l'edat de començar a tenir les seves pròpies experiències sexuals, entenguin millor al que s'enfronten i no ho vegin de forma negativa o amb angoixa. Tot i que els infants estan constantment exposats a la informació sexuada, sigui dels anuncis, series o pel·lícules, encara costa molt parlar sobre sexe a les cases. Sovint els pares tracten en tema de forma pudorosa i es veuen incòmodes en el moment en què els fills els comencen a preguntar sobre sexe. Això sol passar, ja que els mateixos adults no acaben d'entendre del tot què és la sexualitat, també solen tenir por que si parlen massa d'hora amb els seus fills sobre aquests temes, pugin incitar que mantinguin relacions a una edat més primerenca. (19)

Parlar sobre sexe tant a casa com a les escoles, és un tema polèmic, ja que sovint ens podem trobar amb la moral i la religió, que sol reprimir la sexualitat centrant-la únicament en la funció de la reproducció. Així fent, que molta de la informació es pugui veure esbiaixada. L'educació sexual és un tema de preocupació mundial, fent que la seva educació pugui variar segons la cultura i el país en què ens trobem. (20)

Els pares no són conscients que la majoria d'adolescents comencen a mantenir relacions sexuals de forma precoç, pel que sovint o no parlen sobre sexe amb els seus fills o ho fan més tard, quan ja n'han mantingut. I si s'entra en el tema sobre diversitat sexual i identitat de gènere, encara es complica més, ja que pocs pares pensen en la idea que els seus fills no siguin heterosexuales. (20)

La societat generalment, tracta el tema de la sexualitat com a un tabú. Inclús en la mateixa professió infermera parlar sobre el tema és difícil. Ja que es tracta la sexualitat com si fos un tema molt íntim i que no s'ha de compartir. L'exemple el podem trobar quan es realitza la valoració d'infermeria, se sol utilitzar les necessitats de la Virginia Henderson, en la qual ni esmenta la sexualitat i la reproducció com a una necessitat bàsica de l'esser humà. No obstant els patrons de la Marjory Gordon sí que els esmenta. Probablement perquè al llarg de la història i també en el camp de la infermeria, la sexualitat ha estat censurada o ha sigut un tema poc abordat. Fent així, que a l'hora de fer la valoració, sovint no es pregunta per la sexualitat i no es tingui en compte. (14,21)

1.4.1 HOMOFÒBIA

Realment no hi ha una definició específica per a ell, així i tot segons la Resolució sobre l'Homofòbia a Europa al Parlament Europeu feta el 18 de gener del 2006, ho defineix com la por i l'aversion irracional a la comunitat Lèsbica, Gai, Bisexual, Transsexual/Transgènere i Intersexe o més coneguda com a comunitat LGTBI, basada en prejudicis i comparable amb el racisme, la xenofòbia, l'antisemitisme i el sexisme. Es manifesta de diferents formes, tals com: llenguatge d'odi; incitació a la discriminació; ridiculització; violència verbal, psicològica o física; així com la persecució i l'assassinat, la discriminació en violació del principi d'igualtat o en les limitacions injustificades i mancants de raó dels drets. Entenem l'homofòbia com un atac a la dignitat i a la igualtat de les persones. Siguem conscients que hi ha molts tipus d'homofòbia veure Taula 2. (4)

TAULA 2. TIPUS DE HOMOFÒBIA (5)

HOMOFÒBIA COGNITIVA:	Que té a veure amb les idees i conceptes preconcebuts de l'homosexualitat que solen ser errònies derivades dels prejudicis.
HOMOFÒBIA AFECTIVA:	Relacionada amb el sentiment de rebuig a l'imaginar-se haver de relacionar-se amb homosexuals, la qual pot donar a peu a rebuig davant el contacte físic, sentir-se incòmode davant de persones homosexuals o quan mostren afecte en públic.
HOMOFÒBIA CONDUCTUAL:	És el comportament que es té davant les persones homosexuals, que pot ser lleu com ara insults o més greus com quan es donen agressions físiques.

1.4.1.1 CONCEPTES CLAU PER ENTENDRE LA HOMOFÒBIA

Per tal de poder entendre els matisos de l'homofòbia cal profunditzar en les diferents conductes existents i la seva gravetat, per això cal veure la taula número 3. (5)

TAULA 3. CONCEPTES PER ENTENDRE L'HOMOFÒBIA (5)

ESTEREOTIPS	Generalitzacions defectuoses i inflexibles. Té una connotació negativa que no sol ser real.
PREJUDICIS	Estan basats en els estereotips de les que resulta una percepció esbiaixada de la realitat, en lloc de fets objectius
INTOLERÀNCIA	Actitud, comportament o forma d'expressió que viola o denigra la dignitat i els drets de la persona d'acord amb qualsevol característica d'identitat o condició de "l'altre".
DIGNITAT	Segons l'article 1 de la Declaració Universal dels Drets Humans, tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets, dotats com estan de raó i consciència, han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres.
DISCRIMINACIÓ	Segons la Directiva 2000/43 de la Unió Europea, entén la Discriminació com l'absència de la igualtat de tracte, la qual pot ser: DISCRIMINACIÓ DIRECTA: quan una persona sigui tractada de forma menys favorable del que sigui, hagi sigut o sigui tractada en una situació similar en altres condicions. DISCRIMINACIÓ INDIRECTA: quan una disposició, criteri o pràctica aparentment neutre situï a una persona en desavantatge, en particular respecte a altres persones, a menys que la disposició, criteri o pràctica pugui justificar-se objectivament amb una finalitat.
ASSETJAMENT	És la discriminació quant es produeix un comportament no desitjat que tingui com a objectiu o conseqüència atemptar contra la dignitat de la persona i crea un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.
DELICTE D'ODI	Qualsevol infracció penal motivada per la intolerància. Té un profund impacte no únicament sobre la víctima immediata sinó també sobre el grup en què la víctima s'identifica. Segons el codi penal i en concret l'article 22.4, senyala que és una circumstància agreujant del delicte, cometre'l per motius referents, entre altres, a l'orientació o identitat sexual. També el mateix codi penal regula els delictes contra la integritat moral (art. 173 i 174). La legislació espanyola prohibeix els tractes degradants, entre els que poden influir conductes destinades a menysprear, humiliar o oprimir.

1.4.1.2 ORIGEN DE L'HOMOFÒBIA

L'origen de l'homofòbia va lligada a la societat heteronormativa que s'ha esmentat anteriorment, en la que l'homosexualitat, no és la normal perquè sexualment, som homes o dones i sexualment, entre ells no es poden acoblar pel coit, i per tant, que les pràctiques sexuals que mantenen són brutes i immorals. Aquesta mateixa creença parteix del fet que l'homosexualitat és adquirida en el temps i que per tant, contagiosa o modificable. Seguint la mateixa línia la "justificació filogenètica", en la que l'homosexualitat no es creu com a vertadera, ja que no poden procrear i per tant, la humanitat deixaria d'existir. També existeix aquest rebuig, ja que no solen seguir els rols del que és masculí o el que és femení, fent així que no es creguin com a correctes. (4,5)

Entrant dins el gènere, a vegades pot existir una càrrega major de discriminació, com ara és el cas de les lesbianes que a més de patir el rebuig per a ser homosexuals, també el pateixen per raons sexistes, el fet de ser dones. Ja que aquestes, demostres la no necessitat de l'home per a viure. Aquest terme es coneix com a "Lesbofobia". (4)

Hi ha un gran nombre d'estereotips que fomenten a aquesta ignorància en la diversitat sexual i així creant aquesta homofòbia.(4)

- ▲ *Entre ells el fet que la majoria creuen que en una parella gai o lesbiana, hi ha un que fa d'home i un que fa de dona, no és cert. Això és una forma d'estancar dintre el marc heteronormatiu a aquestes persones que no segueixen dita norma.*
- ▲ *O el pensament que una persona homosexual, o un altra identitat sexual o de gènere ha de fer tractament i que se la pot curar, perquè és una malaltia mental.*
- ▲ *Pensar que ser homosexual és tolerable o inclús simpàtic, però no valorar-ho com una sexualitat vertadera.*
- ▲ *La creença que un fill d'una parella homosexual serà homosexual perquè ho ha viscut a casa.*
- ▲ *Els gais tendeixen a cuidar-se més*
- ▲ *Està de moda perquè molts famosos es converteixen per fer-se notar*
- ▲ *La creença que perquè un home sigui gai i està al teu costat se't abalançarà a sobre.*
- ▲ *Relacionar l'homosexualitat amb la perversió i la indecència i les malalties de transmissió sexual com el VIH/SIDA.*

2. METODOLOGÍA

2.1 HIPÒTESIS

Existeixen prejudicis relacionats amb la diversitat sexual i identitat de gènere donant lloc a l'homofòbia entre els adolescents.

2.2 OBJECTIU

2.2.1 OBJECTIU PRINCIPAL

Descriure si existeixen els prejudicis relacionats amb la diversitat sexual i identitat de gènere i que donen lloc a l'homofòbia entre els adolescents.

2.2.2 OBJECTIUS ESPECÍFICS

- ▲ Descriure si existeix prejudicis que donen lloc a l'homofòbia segons el sexe
- ▲ Descriure si existeix prejudicis que donen lloc a l'homofòbia segons l'edat
- ▲ Explicar quins són els prejudicis més esmentats

2.3 PARAULES CLAU

Adolescents, Diversitat Sexual, Identitat de gènere, Prejudicis, Homofòbia.

2.4 MATERIALS I MÈTODES

Per a la realització del present treball de fi de grau i explicar l'objectiu d'aquest, s'ha realitzat una revisió bibliogràfica entre el gener i febrer del 2018. S'han seleccionat articles d'entre els anys 2013 al 2018. Les bases de dades que s'han consultat són: Pubmed Medline, Dialnet, Medline Pro-Quest i PsycNet. No s'han trobat articles d'interès per aquest treball a Cuidatge i Cuiden.

Amb la finalitat d'obtenir resultats, s'ha utilitzat els operadors booleans "AND" i "OR" i les paraules claus utilitzades, han sigut verificades com a termes genèrics de MeSH (Medical Subject Headings), que han sigut les següents: Anglès: Sexual Diversity, Heteronormativity, homophobia. La majoria d'articles trobats són amb llengua anglesa.

Els filtres utilitzats han sigut els texts complets que no fossin de pagament, aquells que tinguessin 5 anys o més des que van ser publicats, que agafessin a la població adolescent de 10 a 19 anys i que estiguessin en català, castellà o en anglès.

2.5 CRITERIS D'INCLUSIÓ

- ▲ Els Adolescents (10 i 19 anys)
- ▲ Aquells que surten de la norma heterosexual i del gènere establert per la societat
- ▲ Els articles en Angles, Català o Castellà.
- ▲ Articles publicats a partir del 2013 fins a l'actualitat 2018.
- ▲ Articles amb qualsevol metodologia d'estudi
- ▲ Articles complets

2.6 CRITERIS D'EXCLUSIÓ

- ▲ Subjectes que siguin persones adultes
- ▲ Articles escrits amb què no siguin Anglès, Català o Castellà.
- ▲ Publicacions duplicades en les diferents bases de dades
- ▲ Articles publicats abans del 2013
- ▲ Articles que siguin de pagament

2.7 RESUM DE LA RECOL·LECCIÓ DE DADES

Després de la cerca realitzada a les diferents bases de dades ja esmentades anteriorment, es van trobar 490 articles, dels quals se li van aplicar els criteris d'inclusió i exclusió, i finalment es van agafar 18 articles d'interès. D'aquests articles es va realitzar una lectura exhaustiva i es van reduir a 12 articles, que realment parlaven sobre l'objectiu del treball.

En la base de dades de PsycInfo, és a dir el PsycNet, s'han utilitzat les paraules clau i els operadors booleans següents: *Homophobia AND nonheterosexuals*, també s'ha reduït la recerca en els articles que siguin dels "últims 5 anys" i que siguin adolescents, se n'han trobat 2 articles. Dels quals els dos eren d'interès. (Fig. 1)

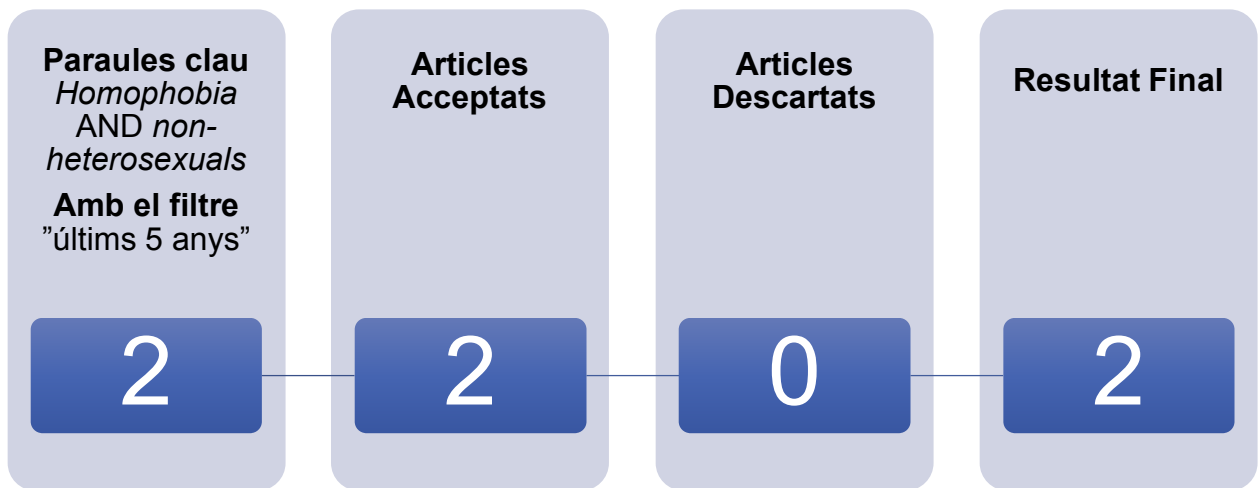

Figura 1: Resum de la Primera Cerca bibliogràfica a PsycNet

Seguidament, també s'ha fet la cerca amb les paraules clau i els operadors booleans: *Sexual minority AND Prejudice* amb la delimitació d'articles dels "últims 5 anys" i se n'han trobat 16 articles, i se n'han trobat 1 d'interès, però que ha sigut descartat degut a ser un document de Doctorat. (Fig. 2)

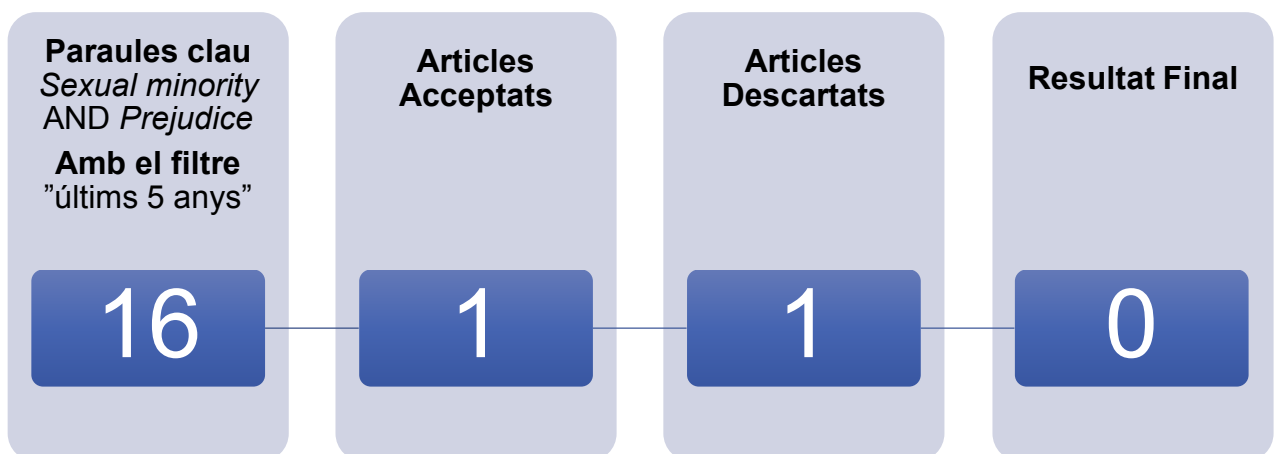

Figura 2. Resum de la Segona Cerca Bibliogràfica a PsycNet

PubMed Medline

En la base de dades de PubMed Medline, s'han utilitzat les paraules clau i els operadors booleans següents: *Sexual Orientation AND Gender Identity AND Homophobia AND adolescents*, I s'han trobat 70 articles. Seguidament s'ha filtrat a "full text" i "els últims 5 anys", dels quals el descartem 9 ja no parla del tema d'interès, però se n'agafa 1 que sí que conté el tema d'interès. (Fig. 3)

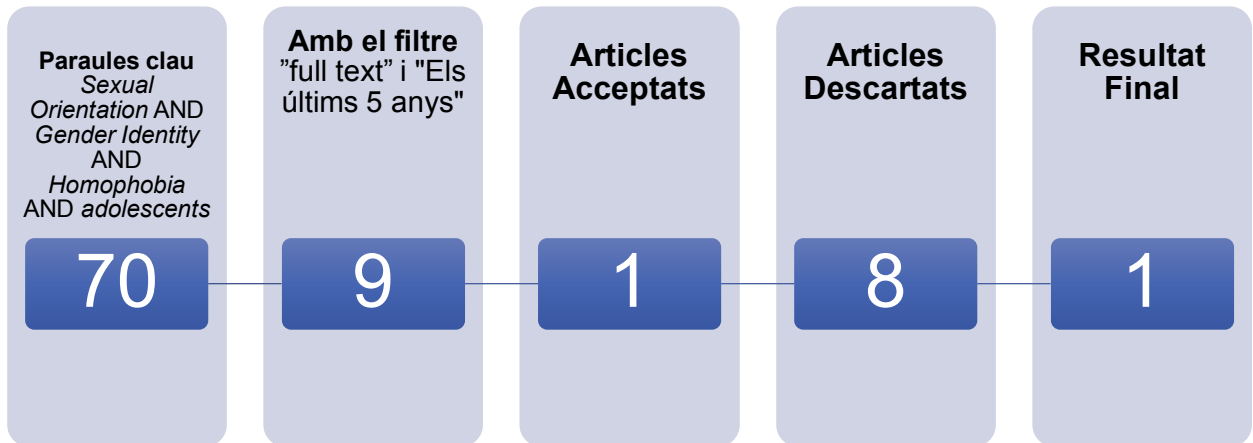

Figura 3. Resum de la Segona Cerca Bibliogràfica a PubMed

Seguidament, s'ha realitzat una nova recerca amb les paraules clau i els operadors booleans *Homophobia AND Adolescents*, s'han trobat 45 articles, els quals s'han filtrat amb els "últims 5 anys", "Best Match" dels quals 5 articles s'adapten millor al tema treballat. (Fig.4)

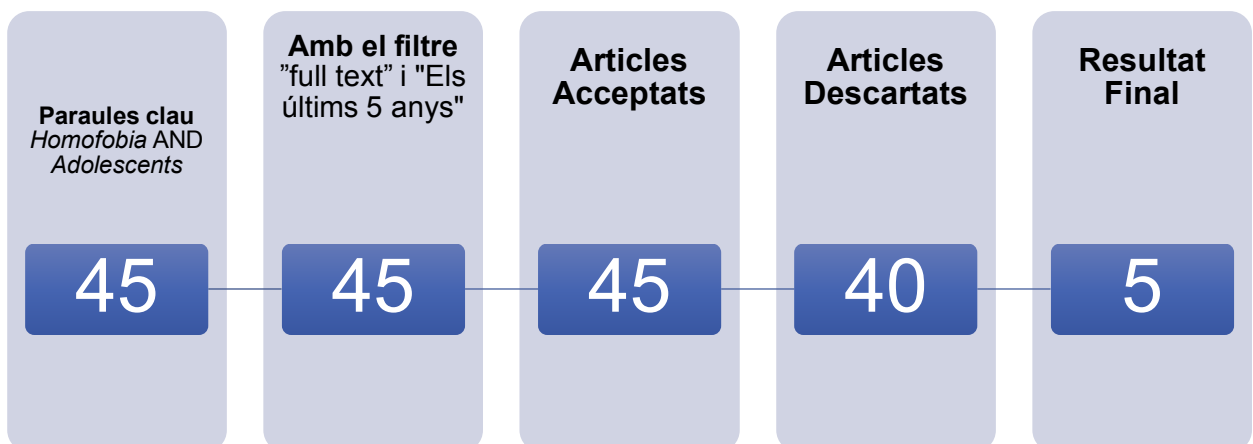

Figura 4. Resum de la Segona Cerca Bibliogràfica a PubMed

Dialnet:

En prendre la base de dades Dialnet per a realitzar la recerca es van introduir les paraules clau i els operadors booleans *Bullying Y Homofòbia* dels quals es van trobar 13 articles, dels quals cap s'ajustava al tema d'interès. (Fig. 5) Per tant, es va realitzar una nova recerca amb les paraules clau *Homofòbia I Adolescència*, de les quals es van trobar 13 articles, dels quals 4 es van descartar, ja que es trobaven en Portuguès i només 2 eren d'interès per al tema treballat. (Fig. 6)

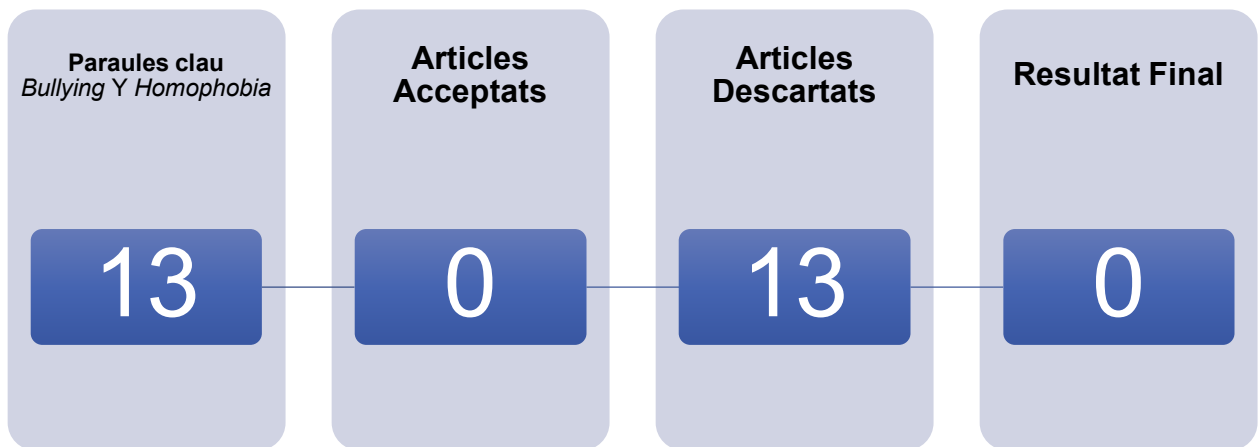

Figura 5. Resum de la Segona Cerca Bibliogràfica a Dialnet

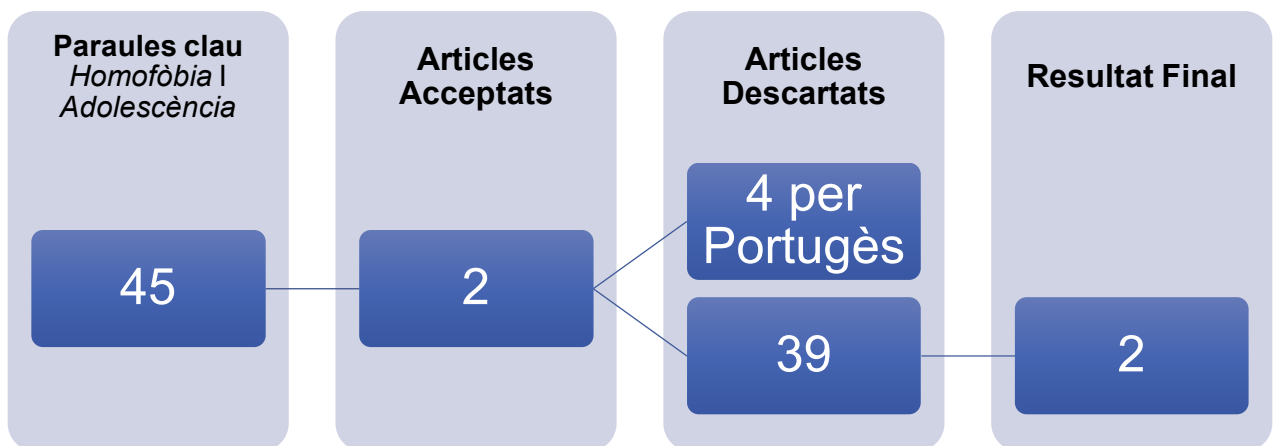

Figura 6. Resum de la Segona Cerca Bibliogràfica a Dialnet

Pro-Quest:

En el moment en què es va trobar problemes per a accedir a la base de dades de Cinhal, a l'accedir a la biblioteca de la UdG, vaig fer una cerca de les bases de dades que podíem trobar a Medicina i vaig trobar-me amb Pro-Quest. Aquesta base de dades em va donar un gran camp d'articles per a la meua cerca. Primer de tot s'han utilitzat les paraules clau i els operadors booleans següents: *Homophobia AND Adolescents*, I s'han trobat 317 articles. Seguidament s'ha filtrat a "texto completo", "evaluado por expertos", "últimos 5 años" i "Inglés", el resultat han sigut 231 articles dels quals s'han descartat els articles ja agafats en altres bases de dades i aquelles que no parlaven sobre el tema d'interès. Finalment s'han recollit 8 articles d'interès. (Fig. 7)

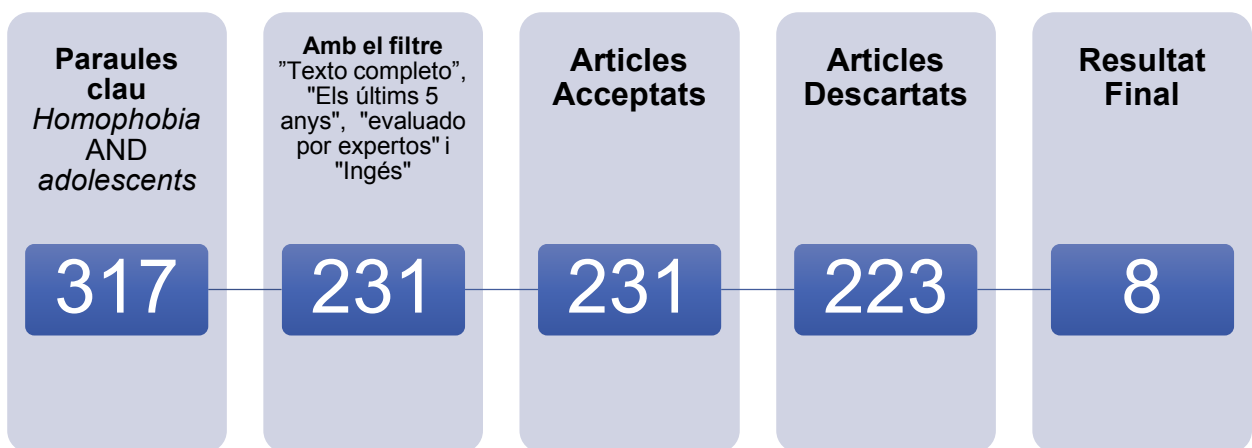

Figura 7. Resum de la Segona Cerca Bibliogràfica a Pro-Quest

3. RESULTATS

3.1 TAULA RESUM

Seguidament es mostra una taula resum amb la informació més rellevant (Taula 4) dels articles del nostre interès. I posteriorment, es pot trobar un resum de cada un dels 12 articles seleccionats per a fer la revisió bibliogràfica.

Taula 4. Taula Resum dels Articles:

TÍTOL	BASE DE DADES AUTORS ANY	REVISTA	TIPUS D'ESTUDI METODOLOGIA	CONCLUSIONS
ARTICLE 1: (22) “Grappling with the issue of homosexuality: perceptions, attitudes, and beliefs among high school students in Kenya”	PsycNet Mucherah Et al. Any 2016	Psychology Research and Behaviour Management	Estudi Descriptiu N=1250 adolescents d'entre 13 i 19 anys. Dels quals ♂ n= 587 ♀n= 664. Van participar alumnes d'instituts unisex i instituts mixtes.	A Kenya els adolescents estan mal informats sobre l'homosexualitat. És un país on es parla sobre el tema obertament a les escoles, així i tot, els educadors també es troben mal informats. La societat està influenciada per creences religioses que esmenten que l'homosexualitat és una desviació sexual. Fins i tot està il·legalitzat amb penes de 3 a 14 anys de presó.
ARTICLE 2: (23) “Homophobic prejudice in Czech youth: a sociodemographic analysis of young people’s opinions on homosexuality”	PsycNet Pitoňák, M. Spilková, J. Any 2016	Sexuality Research and Social Policy	Estudi Descriptiu Transversal N= 1082 adolescents d'entre 14 i 15 anys. 35 escoles.	La República Checa és un dels països europeus més progressius de l'Est D'Europa, fent que 2/3 de la població accepten l'homosexualitat sense prejudicis. Tot i així, veuen la importància de l'educació en Diversitat Sexual i Identitat de gènere. Fins i tot, creuen que s'han de crear programes oficials i obligatoris per a educar a la joventut i així evitar l'homofòbia.

ARTICLE 3: (24) “The Association Between Sexual Orientation Identity and Behaviour Across Race/Ethnicity, Sex, and Age in a Probability Sample of High School Students”	ProQuest Mustansky et al. Any 2014	American Journal of public Health	Estudi Descriptiu Longitudinal Multicèntric N= 51.617 adolescents de 8 Jurisdiccions Nord Americanes. Es van recollir les dades entre el 2005 i el 2007.	Es confirma que no hi ha una relació entre la identitat sexual i el seu comportament, amb relació l'edat, el sexe i la raça.
ARTICLE 4: (25) “Gay-Straight alliances in the battle for rights: a tipping point for progress over prohibition”	ProQuest Sinclair J. Reece J.B. Any 2015	Interchange	Etnografia Estudi Qualitatiu. N= 38 articles per tal d'explicar la importància dels GSA's	Tot i la ignorància i l'opressió en què s'han pogut veure sotmesos el col·lectiu LGTBQ als Estats Units, han creat Associacions Gais-Heterosexuals (GSA), per tal d'empoderar-se i protegir-se els uns als altres en contra de la victimització, l'assetjament i l'estigma social.
ARTICLE5: (26) “Sexuality education including lesbian, gay, bisexual, and Transgender (LGBT) issues in schools”	ProQuest Andreas Gegenfurtner Markus Gebhardt Any 2017	Educational Research Review	Revisió Literària Sistemàtica N=66 articles	Amb aquesta revisió sistemàtica s'ha vist la importància de crear programes educatius inclusius per la comunitat LGBT i la importància d'educar als educadors dels adolescents per a evitar les conductes d'odi i la ignorància.
ARTICLE 6:(27) “Longitudinal Examination of the Bullying-Sexual Violence Pathway across Early to Late Adolescence: Implicating Homophobic Name-Calling”	ProQuest Esplange D.L. et al Any 2018	Journal of Youth and Adolescence	Estudi Descriptiu Longitudinal N=3549 estudiants d'entre 10 i 14 anys del Oest Mitjà dels Estats Units. Entre 2008 i 2013 amb diverses etnicitats	En l'estudi longitudinal es pot comprovar que existeix homofòbia i bullying en les escoles en l'Oest Mitjà dels Estats Units i que s'haurien d'implementar programes de prevenció contra aquest comportament, ja que pot donar a lloc a agressions sexuals futures o fins i tot violència.
ARTICLE 7: (28) “Ciberagresiones en función del género”	Dialnet Donoso-Vázquez T. Et al Any 2017 Referència	Revista de Investigación Educativa	Estudi Descriptiu Transversal N=155 alumnes de 1er i 4rt d'ESO, d'Instituts de Barcelona.	Troben que hi ha una ciberagressió en les xarxes socials i en missatges telefònics per part dels adolescents, tan a causa del gènere (homes i dones), degut a una visió irreal a les relacions romàntiques com a les persones que no segueixen la visió de l'heteropatriarcat i l'heteronormativitat.

<p>ARTICLE 8: (29) “Sexismo y Homofobia en los Adolescentes de una Institución Educativa Pública”</p>	<p>Dialnet Bernuy B. Grijalva H. Any 2017</p>	<p>Propósitos y Representaciones</p>	<p>Estudi Descriptiu Transversal N=405 alumnes d’entre 12 i 17 anys, estudiants de secundària de Chimbote, Perú.</p>	<p>Tot i que no es troba relació de causalitat aparent entre el sexisme i l’homofòbia. S’ha pogut comprovar que els nois adolescents Peruans, tenen un grau alt a l’homofòbia, a causa dels estereotips i la cultura patriarcal en la qual es veuen sotmesos.</p>
<p>ARTICLE 9: (30) “Correlates of bullying in Quebec high school students: The vulnerability of sexual-minority youth”</p>	<p>Pubmed Cénat et al. Any 2015</p>	<p>Journal of affective disorders</p>	<p>Estudi Descriptiu Transversal N=8194 nois i noies d’entre 14 i 20 anys de Quebec</p>	<p>Hi ha un grau de ciberbullying, homofòbia i bullying als instituts de Quebec, pel que és important implantar programes de prevenció contra el bullying sobretot en aquells que formen part de les sexualitats minoritàries.</p>
<p>ARTICLE 10: (31) “Longitudinal Associations Among Bullying, Homophobic Teasing, and Sexual Violence Perpetration Among Middle School Students”</p>	<p>ProQuest Esplange D.L. et al Any 2015</p>	<p>Journal of Interpersonal Violence</p>	<p>Estudi Descriptiu Longitudinal N=979 de nois i noies d’entre 11 a 13 anys a les escoles de Illinois.</p>	<p>S’ha trobat una relació entre l’assetjament sexual, els comentaris homofòbics i el bullying, en el qual s’ha demostrat que aquells que han sigut “Bullies” o nois que assetgen als demès per les seves diferències o que han realitzat comentaris homofòbics, en un futur és més probable que cometin assetjament sexual. Per tant, és important implementar programes per evitar el Bullying i l’homofòbia.</p>
<p>ARTICLE 11: (32) “Bullying among Spanish secondary education students: the role of gender traits, sexism, and homophobia.”</p>	<p>Pubmed Carrera Fernandez et al Any 2013</p>	<p>Journal of interpersonal violence</p>	<p>Estudi Descriptiu Longitudinal N= 1500 nens i nenes de secundària d’entre 12 i 18 anys a Barcelona</p>	<p>Existeix el Bullying a causa de no demostrar els rols de gènere donats per la societat, pel que seria convenient crear programes de prevenció i intervenció, per a evitar que existeixi aquesta discriminació generada per la ignorància sobre la identitat de gènere i la diversitat sexual.</p>
<p>ARTICLE 12: (33) “Raising Sexual Minority Youths’ Health Levels by Incorporating Resiliencies Into Health Promotion Efforts”</p>	<p>Pubmed Coulter et al. Any 2016</p>	<p>American Journal of Public Health</p>	<p>Estudi Descriptiu Transversal N=1870 adolescents de 45 Estats diferents dels Estats Units.</p>	<p>Per tal que els adolescents que formen part de les diverses orientacions sexuals o de gènere minori tinguin una saludable evolució com a persones, és important dissenyar, implementar i avaluar intervencions per tal de disminuir el bullying contra aquests.</p>

3.2 RESUM DELS ARTICLES

---

1. Mucherah Et al. (22)

L'objectiu d'aquest estudi és conèixer la percepció, les actituds i les creences que tenen els estudiants de secundària a Kenya sobre l'homosexualitat. Per tal d'estudiar-ho es van incloure 1250 estudiants de secundària d'entre 13 i 19 anys, dels quals ♂ = 587 ♀ = 664. Van participar alumnes d'instituts unisex i instituts mixtes. Els resultats van mostrar que el 41% va afirmar que es practica l'homosexualitat a les escoles i el 61% creu que l'homosexualitat es practica majoritàriament en internats d'un sol sexe. El 52% considera que la falta de relacions sexuals és la principal causa de l'homosexualitat. A més, el 95% creu que l'homosexualitat és anormal, el 60% creu que els que són homosexuals després de l'escola no passa a ser heterosexual i el 86% creu que l'orientació sexual pot ser canviada. Les conseqüències per a l'homosexualitat inclouen el càstig en un 66%, la suspensió de l'escola en un 61% i l'expulsió de l'escola en un 49%. No es van trobar diferències entre gènere i grau. S'ha de tenir en compte que Kenya és un país on hi ha una mala informació de l'homosexualitat perquè la sexualitat es troba influenciada per creences religioses i a més és un país on està il·legalitzada amb penes de 3 a 14 anys de presó.

2. Pitoňák, M. Spilková, J. (23)

L'objectiu d'aquest estudi és esbrinar els prejudicis homofòbics que es poden donar en els adolescents Txecs i identificar quins són els factors que influeixen a aquestes actituds. El document contextualitza l'homofòbia en els països d'Europa central i oriental i fa referència al paper de les escoles i les eines educatives en la prevenció de l'homofòbia. Es va realitzar una enquesta a estudiants de 9è grau, és a dir d'entre 14 i 15 anys amb una mostra de N = 1082, en 35 escoles elementals txeques. I els resultats mostren que tot i que és un dels països europeus més progressius de l'est d'Europa, fent que dos terços de la població acceptin l'homosexualitat sense prejudicis, segueix havent-hi discriminació segons la identitat de gènere o l'orientació sexual. També creuen que és important crear programes oficials i obligatoris a les escoles per educar a la joventut sobre la diversitat sexual i la identitat de gènere, i fer desaparèixer l'homofòbia i l'heteronormativitat de la societat.

3. Mustansky et al. (24)

Els objectius de l'article de Mustansky et al. Eren examinar la prevalença i les associacions entre el comportament i la identitat en l'orientació sexual en els adolescents dels Estats units, tenint en compte la raça, el sexe i l'edat. Es van utilitzar el comportament d'aquesta població entre el 2005 i el 2007 per estimar-ne l'orientació sexual en les variables esmentades anteriorment, fent servir models de regressió logística multinivell per provar diferències en l'associació entre identitat sexual i el comportament.

Els resultats van demostrar una gran incongruència entre les dimensions de comportament i identitat de l'orientació sexual, que variaven entre el sexe i la raça / ètnia. Mentre que les nenes és més probable que s'identifiquin com a bisexuals, els nois es mostren més inclinats cap a l'homosexualitat i la identitat bisexual. El patró d'associació d'edat amb orientació sexual difereix entre els nens i les nenes.

Es va arribar a la conclusió que tot i que es veu una relació entre la demografia i la orientació sexual entre els adolescents d'entre 13 a 18 anys. Es necessita una investigació futura per comprendre millor les implicacions d'aquestes diferències, especialment en l'àmbit de les desigualtats sanitàries i en la salut.

4. Sinclair J. I Reece J.B. (25)

L'assaig parla sobre la creació de les Associacions o aliances de Gais-Heterosexuals (GSA = Gay-Straight Alliances), que són unes institucions en la que els adolescents LGBTQ poden accedir, per tal de sentir-se protegits contra ambients hostils, com ara a les escoles. També poden ser informats sobre altres temes de preocupació com ara una educació sexual orientada a les seves sexualitats. A més poden, trobar un suport socio-emocional, que sovint els hi falta a les escoles. La creació d'aquestes associacions es donen, a causa de la falta d'interès de la societat i les escoles Americanes a desenvolupar entorns segurs a les escoles que no siguin únicament per a aquells que segueixen l'heteronormativitat. Fins i tot, en molts estats es margina aquest col·lectiu.

Gràcies a la creació del GSA, a part de beneficiar als alumnes LGBTQ, s'ha vist que beneficia també aquells que no formen part del col·lectiu, ja que és una font d'informació i això fa que la ignorància disminueixi i per tant els prejudicis. Pel que si a la llarga es creen programes educatius, poden fer que s'erradiqui l'homofòbia i la societat Heteronormativa.

5. Gegenfurtner A. i Gebhardt M. (26)

L'article de Gegenfurtner i Gebhardt, pretén esbrinar si seria convenient educar als nens i nenes adolescents sobre la diversitat de gènere i de sexe, és a dir, informar sobre el col·lectiu LGBT. Al primer problema que s'enfronten són els pares, grups religiosos i els partits polítics. La por d'aquests ve infundada, per la creença que si aprenen sobre aquests temes, podrien arribar a convertir-se. Pel fet que a les escoles parlin sobre el col·lectiu LGBT trenquen amb la societat heteronormativa, religiosa i/o política dels pares i per tant, els professors poden canviar l'orientació sexual i la identitat de gènere dels estudiants.

Aquesta revisió sistemàtica explica els arguments basant-se en la biologia, sociologia, psicologia i educació. Esmenta, que la sexualitat/identitat de gènere no varia, perquè t'informin del tema, ni tampoc per més que t'ho intentin inculcar no es canvia, ja que l'expressió del genoma és la que és. I com bé se sap com menor educació i intel·ligència i també major creença religiosa i conservadorisme polític, es tolera en menor forma les persones LGBT.

La conclusió que s'arriba és que s'han de crear programes d'educació sexual que informin sobre el col·lectiu LGBT i que pot ser molt positiu per a tots els estudiants tant de les sexualitats minoritàries com dels heterosexuels, ja que així es poden dissipar molts dels estereotips i així evitar el bullying a les escoles.

6. Esplange et al. (27)

El següent estudi longitudinal, té l'objectiu de veure la relació entre l'homofòbia, el bullying i l'assetjament sexual. Es van utilitzar a 3549 estudiants d'entre 10 i 14 anys de l'oest mitjà dels Estats Units. Aquest estudi va transcórrer entre el 2008 i 2013 amb diverses etnicitats i es van passar diverses enquestes. Els resultats van concloure que als últims anys de primària es realitza un bullying de forma moderada que es canalitza amb comentaris homofòbics i assetjament sexual, que pot empitjorar a mesura que es van fent grans i passen a secundària, amb formes més violentes i agressives. Amb això, s'arriba a la conclusió que és important crear prevenció a la violència, sigui a base de insults o bullying i com a menor edat es comenci a prevenir aquest tema, més fàcilment serà d'evitar aquestes conductes.

7. Donoso-Vázquez T. Et al. (28)

L'objectiu principal d'aquest estudi és analitzar les ciberagressions principalment en funció del gènere. Van participar 155 estudiants de primer i quart d'ESO d'instituts de Barcelona. Es van seleccionar segons un mostreig de conveniència i es va aplicar el Qüestionari de violències de gènere 2.0. Els resultats van mostrar que gran part dels enquestats han realitzat algun acte de ciberagressió a les xarxes, tant nois com noies, la raó sol ser deguda a la visió irreal de les relacions romàntiques com a les persones que no segueixen la visió de l'heteronormalitat i l'heteropatriarcat, és a dir, insults homofòbics.

Amb això es pren consciència que els joves no tenen una educació emocional favorable, en la que creuen que l'amor romàntic, en què la parella és com una possessió i que a més, no s'accepta aquells que són diferents.

Per això s'han de prendre mesures per controlar aquestes actituds i emocions.

8. Bernuy B. i Grijalva H. (29)

La investigació explora la relació entre sexisme i homofòbia en adolescents d'una institució educativa pública de Chimbote, Perú. El disseny utilitzat va ser descriptiu-correlacional i es va prendre una mostra de 406 estudiants, homes i dones d'entre 12 i 17 anys. Van ser avaluats amb l'Escala de Detecció de Sexisme de Rams, Cuadrado i Recio (2007) adaptació d'Acosta (2010) i l'Escala d'Homofòbia moderna de Raja i Stokes (2005) adaptació de Parets (2013). Els resultats de la investigació reflecteixen una relació significativa i directe, que indica que a major sexisme en els adolescents, majors són les actituds homofòbiques que puguin mostrar. Tot i que no es troba relació de causalitat aparent entre el sexisme i l'homofòbia. S'ha pogut comprovar que els nois adolescents Peruanos, tenen un grau alt a l'homofòbia, a causa dels estereotips i la cultura patriarcal a la que es veuen sotmesos. Fent així, que en veure a persones homosexuals, es veuen com amenaçats en la seva masculinitat i així, odiïn aquestes persones que practiquen aquesta forma de veure l'amor.

9. Cénat et al. (30)

L'objectiu d'aquest estudi és analitzar els nivells d'assetjament, ja sigui assetjament, intimidació i homofòbia a les escoles, siguin en minoritats sexuals o en heterosexuales. Es van reclutar a 8194 estudiants d'entre 14 i 20 anys a les escoles secundàries del Quebec (Canadà) i es va avaluar el ciberassetjament, la intimidació homofòbica i l'assetjament a les escoles als últims 12 mesos i la seva associació amb l'autoestima actual, l'angoixa psicològica, així com les idees suïcides. Els resultats del bullying van ser en un 26,1% en assetjament escolar, 22,9% en ciberassetjament i 3,6% en assetjament en relació homofòbica. Els joves i les minories sexuals, són els més propensos a patir l'assetjament en tot els aspectes, fent que la seva autoestima baixi i tinguis més idees suïcides. En conclusió, amb això es veu la importància d'implantar programes de prevenció contra el bullying sobretot en aquells que formen part de les sexualitats minoritàries.

10. Espelage et al. (31)

L'objectiu de l'estudi és veure una relació entre l'assetjament sexual, els comentaris homofòbics i el bullying. Per a realitzar l'estudi, es va fer un anàlisi longitudinal que va durar dos anys i es van analitzar a 979 nois i noies d'entre 11 i 13 anys dels Estats Units, amb un model que segueix els tests de "*Bully-sexual violence pathway*". Els resultats es van trobar una relació entre l'assetjament sexual, els comentaris homofòbics i el bullying, en el qual s'ha demostrat que aquells que han sigut nois/noies que assetgen a la resta per les seves diferències o que han realitzat comentaris homofòbics, en un futur és més probable que cometin assetjament sexual. Per tant, la conclusió és que hi ha una gran importància a implementar programes per evitar el Bullying i l'homofòbia. El millor seria fer un programa de prevenció primària i que ja comencessin abans de començar la secundària, és a dir els últims anys de primària. Ja que com abans s'intentin evitar dites conductes, abans s'eliminarà el bullying i les agressions, pel fet de ser diferents.

11. Carrera Fernández et al. (32)

L'objectiu d'aquest article va ser avaluar la influència dels estereotips de gènere, el sexisme i l'homofòbia i les seves actituds contra el bullying. Es va agafar una mostra de 1500 adolescents de secundària d'entre 12 i 18 anys, d'escoles Espanyoles, 49,3% eren nois i 50,7% eren noies. Aquests van completar un qüestionari que incloïa mesures d'assetjament escolar, actituds contra l'assetjament sexual i estereotips de gènere (com ara l'expressivitat), sexisme hostil i benivolent i actituds cap als homosexuals, ja fossin gais o lesbianes. Els resultats van ser que els nois feien més comentaris de sexisme benivolent i també eren menys tolerants cap a trets de gènere més expressius, i homofòbia. Mentre que les nenes eren més propenses a comportament de bullying en un 58% en relació amb els nens que era un 37%. Així i tot, són més tolerants cap a LGTB, i per tant, elles són en menor grau homofòbiques. Però sí que es va veure una relació entre aquells que feien comentaris hostils, sexistes també eren més homofòbics, independentment del sexe. La conclusió que es va arribar és que existeix el bullying degut als rols de gènere donats per la societat, i per això, seria de gran benefici crear programes de prevenció i intervenció, per a evitar que existeixi aquesta discriminació generada pels rols de gènere i la ignorància sobre la diversitat sexual i de gènere.

12. Coulter et al. (34)

L'objectiu d'aquest article és examinar les diferències d'orientació sexual en el desenvolupament positiu de la joventut, i com la victimització i el bullying afecta als adolescents. Es va prendre una mostra de 1870 adolescents d'escoles nord-americanes, des del 2007 al 2008, mitjançant el model de les 5C's, competència, confiança, connexió, caràcter i cures/compassió (validats). Un 6,8% forma part de les minories sexuals, i van esmentar que es veien atrets pel seu mateix sexe o que els atreïa els dos gèneres. Mentre que el 4,2% van informar que no tenien atracció sexual (asexuals). Els resultats van demostrar que aquells que formen part de minories sexuals tenen més probabilitat a patir assetjament escolar en comparació als heterosexuales. I això fa que els heterosexuales tinguin puntuacions més altes en confiança, competència i connexió. Per tant, es va concloure que és els joves que no pateixen assetjament escolar, són els que en un futur tenen un millor desenvolupament personal, i per això com hem dit que la majoria que ho pateixen són les minories sexuals, s'han d'implementar, dissenyar i avaluar intervencions per disminuir el bullying.

4. DISCUSSIÓ

L'objectiu d'aquest estudi és descriure si existeixen els prejudicis relacionats amb la diversitat sexual i identitat de gènere i que donen lloc a l'homofòbia entre els adolescents. S'ha realitzat una recerca exhaustiva en relació amb el sexe, l'edat i els prejudicis i amb ella s'ha pogut veure que el següent:

4.1 DESCRIBIR SI EXISTEIXEN PREJUDICIS QUE DONEN LLOC A L'HOMOFÒBIA SEGONS EL SEXE I PER EDAT.

Segons el sexe la majoria dels autors descriuen que la visió de l'homosexualitat entre els nois adolescents és més aviat una visió negativa. Això és degut al fet que els nois adolescents veuen als gais com si ells mateixos haguessin perdut la seva pròpia masculinitat. Sovint, això provoca una reacció, que sol començar amb comentaris homofòbics, com ara els insults, però que pot desencadenar a agressions. Pel que fa a les Lesbianes, la visió que tenen els nois adolescents no sol ser tant negativa, així i tot, tendeixen a erotitzar les relacions lèsbiques amb la finalitat, de pensar que elles estan allà per a satisfer les seves fantasies sexuals. El fet és que creuen que no és una relació amorosa real entre elles i per elles, sinó que està per a satisfer-los a ells.(22,23,27,31,32)

Les dones solen ser més tolerants i accepten millor la diversitat sexual i de gènere. Sovint, es dona el cas, ja que les noies adolescents no tendeixen a sexualitzar tant les relacions entre persones, i pensen més en el sentiment. Pel que poden entendre millor el fet que un noi pugui estimar a un altre noi, que una noia pugui estimar a una altra noia, o que hi pugui haver la possibilitat de que en algun moment de la vida es puguin estimar tant a un home com a una dona (22,23,27,31,32). Les noies, sovint són les protectores cap a comentaris homòfobs, però a vegades, per pressió social o no actuen davant les dites actuacions o fins hi tot, poden arribar a participar-hi. (31)

Quant a l'homofòbia en les xarxes socials i altres mitjans de comunicació, es veu que els nois, a més de ser més homòfobs sovint també són sexistes, i sovint és cap a les seves exparelles, això és degut a la visió que tenen de l'amor romàntic de possessió, gelosia i control, que també es pot relacionar amb l'odi cap als gais, per a perdre la seva masculinitat. (28, 30, 33)

Pel que fa a l'edat, s'ha pogut comprovar que els nens comencen ja des d'una adolescència molt primerenca a discriminar segons els rols de gènere. És a dir, comencen amb insults lleugers amb comentaris homòfobs, criticant comportaments que no segueixen els rols de masculinitat o feminitat que s'han establert en la societat. Sovint va lligada amb el sexisme. (27, 29, 32)

4.2 EXPLICAR QUINS SON ELS PREJUDICIS MÉS ESMENTATS

Els grans prejudicis que donen a lloc a l'homofòbia solen venir infundats primerament pels rols de gènere imposats per la societat. El fet que un nen hagi de ser valent, poderós, que hagi de ser esportista, dominant, masculí, fort físicament, entre d'altres. I que les nenes vesteixin de rosa, que juguin a cuinetes i facin ballet (31). Aquests rols, estan imposats de forma sexista, que encaixonen a les persones a un rol específic i que per-tant, si no segueixes aquesta norma, t'arrisques a patir comentaris homòfobs o fins i tot arribar a l'assetjament o les agressions. (32)

La religió és un important factor que també fonamenta a aquests prejudicis, que comenta que la diversitat sexual és una desviació sexual, la qual no és una relació normal. Ja que una relació normal és aquella que es té entre un home i una dona, la qual procreen i tenen descendència. (22, 23,25)

La falta d'estudis o viure en un ambient poc segur, també és un factor que existeixin més prejudicis cap a la diversitat sexual i la identitat de gènere. (23)

El problema dels prejudicis és que no només afecten les idees d'aquells que són heterossexuals, sinó que una persona que surt d'aquesta norma heterossexual que ho està esbrinant, a vegades pot arribar a tenir parelles del sexe contrari per por que el puguin fer sortir de l'armari o que el rebutgin en el seu entorn. Això fa que no es puguin desenvolupar de forma natural, com ho faria una persona heterossexual, que pot viure les seves relacions amb total normalitat en el seu entorn, sense haver de preocupar-se dels prejudicis que es pugin donar (24). A més de l'afectació del desenvolupament emocional, també s'ha de tenir en compte que aquests prejudicis fan que els adolescents no heterossexual, tinguin menys seguretat en si mateixos, que els costi més avançar acadèmicament, a causa de possibles assetjaments vagin menys a les escoles i que per tant, no avancin tant acadèmicament i professionalment en un futur. (33)

Un altre problema que afecta aquells que no són heterosexuais és que emocionalment, els prejudicis que hi ha cap a ells com ara la creença que són sexualment més actius i que canvien més sovint de parella, i que per tant, són més propensos a patir Malalties de Transmissió Sexual, fan que la societat tendeixi a marginalitzar-los. Tampoc donen ajudes per a crear programes per a informar-los sobre les seves necessitats. Això ha fet que es creïn GSA's O *Gay-Straight Alliances*, és a dir, s'han creat associacions o clubs als Instituts dels Estats Units que ajuden a tothom, no només a persones del col·lectiu no heterosexual. Els informa i a més els dona un sentit de comunitat. No protegeix que puguin haver-hi atacs homofòbics, però gràcies a formar part d'aquests clubs, fa que se sentin més protegits. A causa dels prejudicis, en alguns estats s'ha intentat prohibir l'existència d'aquests clubs, que estan fonamentats en què poden incitar a desordre o poca disciplina per part dels alumnes, ja que solen ser en estats on la diversitat sexual i de gènere no és ben vista. Fins i tot, són zones on s'han creat les polítiques en les què es prohibeixen programes a favor LGBTQ (Lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals o queer), ja que no respecten les creences seves religioses i de moralitat. (25)

La creença que educar sobre diversitat sexual i de gènere, ha donat lloc a un gran nombre de prejudicis, com ara la creença que si eduques els adolescents sobre aquest tema, o que tinguin professors que no siguin heterosexuais, pugui fer que els alumnes es desviïn de la norma i es converteixin a un altre sexe que no és l'heterosexual. Quan en realitat s'ha demostrat que és degut a l'expressió del gen, més tècnicament conegut com a fenotip. Això fa, que es demostrï la ignorància que pugui arribar a donar lloc a l'homofòbia. (26)

4.3 LIMITACIONS

El principal problema en realitzar la revisió bibliogràfica va ser que la cerca de la bibliografia va ser difícil, ja que l'objectiu parla d'un tema social i subjectiu. Fent que els documents trobats no fossin prou científics. Així que es van haver d'acotar els operadors booleans a la "*Homophobia*" i a "*Adolescents*".

En cercar amb aquests termes genèrics de MESH es va poder accedir a un seguit d'articles que, es van haver de seleccionar només aquells que estiguessin de forma completa i que fossin lliures.

A l'hora de realitzar la revisió, es va poder observar que tots i els articles trobats, només se n'han seleccionat 12 per a la mostra, cosa que fa que aquesta sigui reduïda. I per tant, no significativa. Fent que per a demostrar l'existència de l'homofòbia entre els adolescents, s'hagi d'ampliar la cerca bibliogràfica per poder demostrar més fiablement la meva hipòtesi.

En cercar sobre la identitat de gènere, els articles trobats han sigut reduïts, i en futures investigacions l'objectiu hauria de ser ampliar la cerca, incloent-hi a les persones transsexuals o transgènere, fent més complets els resultats de l'objectiu plantejat.

Seria convenient descobrir en futures investigacions quins efectes té l'homofòbia en la salut dels adolescents i en el seu desenvolupament cap a persones adultes.

5. CONCLUSIONS

S'ha pogut arribar a les conclusions que la hipòtesi es confirma. Existeixen prejudicis per part dels adolescents i que en efecte, aquest son la font de l'existència de l'homofòbia cap a la diversitat sexual i la identitat de gènere. Els nois són els que més prejudicis tenen, ja que per ells l'homosexualitat, sobretot la masculina (és a dir els gais), és com si perdessin la seva identitat masculina i el seu rol com a homes que la societat els hi ha inculcat. Mentre que les noies adolescents no es veuen tant afectades per aquesta diversitat sexual i la identitat de gènere, perquè solen ser més afectives i comprensibles.

Per edats els nois molt primerencament, comencen amb insults homofòbics per a castigar a aquells que no segueixen la norma dels rols imposats. I en edats més tardanes això pot desencadenar a actituds més agressives d'assetjament, fins i tot a ser violentes.

Els prejudicis en que es veuen basades aquestes conductes d'assetjament i odi, són principalment els rols de gènere que hi ha en la societat, la religió, moralitat i el sexisme. Aquests dificulten el desenvolupament sexual, emocional i acadèmic d'aquells que no són heterosexuales, ja que majoritàriament pateixen assetjament, per a no seguir les normes de la societat i els rols de gènere.

Per tant, concloem que és molt important donar una informació fidedigna als adolescents, o fins hi tot en edats més joves, ja que com abans s'informi degudament sobre la diversitat sexual i la identitat de gènere, abans s'eliminaran els prejudicis que donen lloc a l'homofòbia. Si bé és important fer veure als pares que per tal que s'informin sobre la diversitat sexual i la identitat de gènere no farà que els seus fills hi converteixin. Ja que com hem dit s'ha demostrat que una persona té una sexualitat o altra segons l'expressió dels seus gens. Això fa que, com a infermers/es seria molt important crear programes de salut sexual basats en l'evidència científica, per a informar sobre la diversitat sexual i la identitat de gènere, per a dissipar-ne els prejudicis. Es podria incloure dins de programes ja existents, com ara el de Salut i Escola. I seria convenient actuar de forma conjunta amb els educadors dels adolescents i un equip de psicòlegs per tal d'afrontar aquesta situació de la forma holística.

6. ANNEXOS

6.1 ANNEX 1. DRETS SEXUALS DE LES PERSONES (34)

L'Assemblea General de l'Associació Mundial de Sexologia (WAS) va declarar que tot ésser humà podia viure la seva sexualitat de forma satisfactòria com a una necessitat humana bàsica, essencial per al seu propi benestar individual, interpersonal i social. Els següents drets, citats textualment de la Declaració dels Drets Sexuals, són drets universals humans basats en la llibertat, la dignitat i la igualtat inherent de tots els éssers humans. Aquesta declaració va ser aprovada en el 13è Congrés Mundial de Sexologia a València el 1997 i posteriorment va ser revisada i aprovada a l'Assemblea General del WAS i reafirmada a la Declaració del WAS: "SALUT Sexual PER AL MILENI" l'any 2008. El següent llistat està citat textualment de la declaració revisada i aprovada pel Consell Consultiu del WAS el març del 2014:

1. **DRET A LA IGUALTAT I A LA NO-DISCRIMINACIÓ:** Tota persona té dret a gaudir dels drets sexuals sense cap distinció a la raça, etnicitat, color, sexe, idioma, religió, opinió política, origen nacional o social, lloc de residència, posició econòmica, naixement, discapacitat, edat, nacionalitat, estat civil i familiar, orientació sexual, identitat, i expressió de gènere, estat de salut, situació social i econòmica o qualsevol altra condició.
2. **DRET A LA VIDA, LLIBERTAT I SEGURETAT DE LA PERSONA:** Tota persona té dret a la vida, la llibertat i la seguretat, aquests drets no poden ser amenaçats, limitats o retirats de forma arbitrària per raons relacionades amb la sexualitat. Aquestes raons inclouen: orientació sexual, comportament i pràctica sexual consensuada identitat i expressió de gènere o per accedir o proveir serveis seleccionats amb la salut sexual i reproductiva
3. **EL DRET A L'AUTONOMIA I LA INTEGRITAT DEL COS:** Aquest dret inclou la capacitat de prendre decisions autònomes sobre la pròpia vida sexual dins del context de l'ètica personal i social. També inclou la capacitat de triar els comportaments, practiques, parelles i relacions interpersonals amb el debut respecte als drets de tothom. La presa de decisions lliures i informades requereix el consentiment lliure i informat previ a qualsevol prova, intervenció, teràpia o investigació relacionada amb la sexualitat.
4. **DRET A UNA VIDA LLIURE DE TORTURA, TRACTE O PENES CURELS, INHUMANES O DEGRADANTS:** Ningú serà sotmès a tortures, tractes o penes degradants, cruels i inhumanes relacionades amb la sexualitat, incloent-hi: pràctiques tradicionals nocives; l'esterilització forçada, l'anticoncepció o avortament forçat; altres formes de tortura, tractes cruels, inhumans o degradants comesos per motius relacionats amb el sexe gènere, orientació sexual, la identitat, l'expressió de gènere i diversitat corporal de la persona.

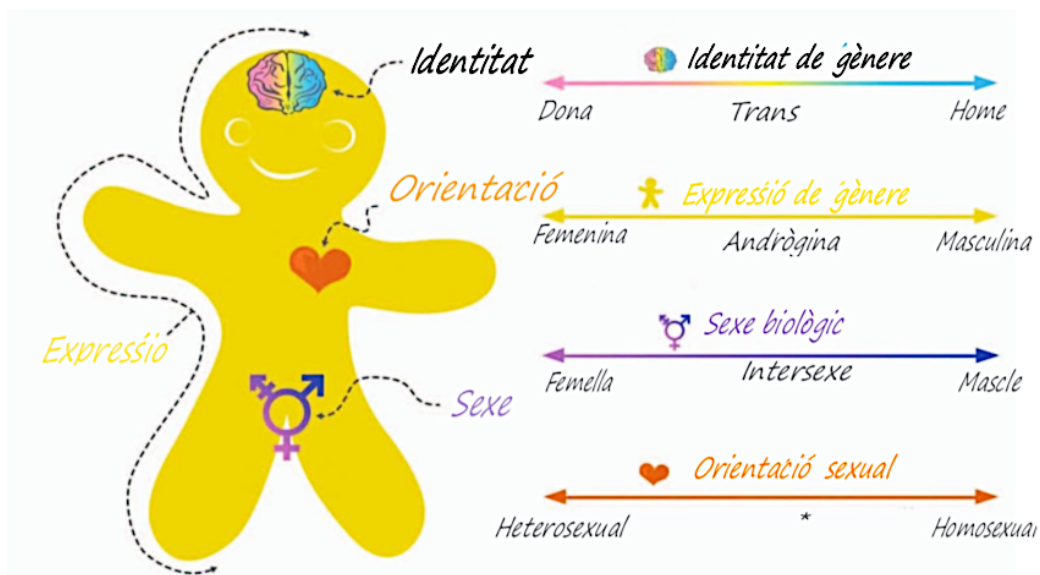
5. [EL DRET A UNA VIDA LLIURE DE TOTES LES FORMES DE VIOLÈNCIA I COERCIÓ:](#)
Totes les persones tenen el dret a una vida lliure de violència i coerció relacionada amb la sexualitat, això inclou: violació, abusos sexuals, assetjament sexual, bullying, explotació sexual i l'esclavitud, la tracta amb fins d'explotació sexual, les proves de virginitat i la violència comesa per raons de pràctica sexual, l'orientació sexual, de identitat, d'expressió de gènere i la diversitat corporal reals o percebudes.
6. [DRET A LA PRIVACITAT:](#) Tota persona té dret a la privacitat, relacionada amb la sexualitat, la vida sexual i el que triï fer amb el seu propi cos, les relacions consensuals i la practica sense interferència ni intrusió. Això inclou el dret a controlar a qui divulgar la seva sexualitat.
7. [DRET A ACONSEGUIR EL MÀXIM DE SALUT, INCLUÏNT LA SALUT SEXUAL QUE INCLOU LES EXPERIÈNCIES SEXUALS PLAENTS, SATISFACTORES I SEGURES:](#)
Tota persona té dret a obtenir el màxim grau de salut i benestar en relació amb la seva sexualitat, que inclouen les experiències sexuals plaents, satisfactòries i segures. Això requereix del servei d'atenció a la salut sexual de qualitat, disponible, accessible i acceptable, així com l'accés a condicions que influeixen i determinen la salut, incloent-hi la salut sexual.
8. [EL DRET A GAUDIR DELS AVENÇOS CIENTÍFICS I DELS BENEFICIS QUE SE'N RESULTIN:](#) Tothom té el dret de gaudir del progrés científic i l'aplicació en la sexualitat i la salut sexual.
9. [DRET A LA INFORMACIÓ:](#) Tothom té dret a accés a la informació precisa i comprensible relacionada amb la sexualitat, la salut sexual i els drets sexuals a través de diferents recursos o fonts. Tal informació no ha de ser censurada o retinguda arbitràriament ni manipulada intencionalment.
10. [DRET A L'EDUCACIÓ INTEGRAL DE LA SEXUALITAT:](#) Tota persona té dret a una educació sexual integral de la sexualitat, apropiada a l'edat, que sigui acurada científicament, que culturalment sigui comprensible i basada en els drets humans, la igualtat de gènere i amb una visió positiva de la sexualitat i el plaer.
11. [DRET A CONTRAURE, FORMAR O DISSOLDRE UN MATRIMONI I ALTRES FORMES SIMILARS DE RELACIONS BASADES EN LA IGUALTAT I EN PLENA I LLIURE CONSENTIMENT:](#) Tota persona té el dret a casar-se o no, de contraure amb ple consentiment al matrimoni, tenir relacions de parella o relacions similars. Totes les persones tenen el mateix dret de contraure matrimoni o a dissoldre les relacions sense discriminació ni exclusió de cap tipus. Inclou igualtat per ambdós parts.
12. [DRET A TENIR FILLS, EL NOMBRE, I PODER SABER COM ACONSEGUIR-HO:](#)
Tothom té dret a tenir fills o no tenir-ne i de triar la quantitat. Per tant, es té dret a serveis com el de salut sexual i reproductiva relacionades amb l'embaràs, l'anticoncepció, la fecundació, la interrupció de l'embaràs i l'adopció.

13. DRET A LA LLIBERTAT DE PENSAMENT, OPINIÓ I EXPRESSIÓ: Dret a un pensament, opinió i expressió sobre la sexualitat.
14. DRET A LA LLIURE ASSOCIACIÓ I REUNIONS PACIFIQUES: A organitzar-se pacíficament, a associar-se, a reunir-se, a protestar i defensar els seus ideals amb el respecte a la sexualitat i la seva salut.
15. DRET A PARTICIPAR EN LA VIDA PÚBLICA I POLÍTICA: Dret a una participació activa, lliure i significativa que contribueixi en aspectes civils, econòmics, socials, culturals, polítics i altres de la vida humana, a nivells locals, regionals i internacionals. Especialment, totes les persones tenen dret a participar en el seu desenvolupament i la implementació de polítiques que determinen el seu benestar, incloent-hi la seva sexualitat i la seva salut sexual.
16. DRET AL ACCÉS A LA JUSTÍCIA I A LA RETRIBUCIÓ I LA INDEMNITZACIÓ: tothom té dret a la justícia, la retribució i a la indemnització per violacions als seus drets sexuals. Això requereix mesures efectives, adequades, accessibles i apropiades de tot tipus educatiu, legislatiu i judicial entre altres. La indemnització inclou el rescabament a través de la restitució, compensació, rehabilitació, satisfacció i garantia de que no es repetirà l'acte a gravant.

Son de crucial importància ja que en ells em baso en la raó del meu treball.

6.2 ANNEX 2. GLOSSARI SOBRE LA DIVERSITAT SEXUAL I IDENTITAT DE GÈNERE (13, 16)

Seguidament esmentaré els termes per a definir la diversitat sexual i la identitat de gènere, extrets de diversos articles. Sovint una persona no es troba estancada en un dels termes, sinó que pot fluir en un dels graus que es poden veure en la imatge 1.

IMATGE 1. DIAGRAMA SOBRE LA IDENTITAT, ORIENTACIÓ, EXPRESSIÓ I SEXE. (16)

IDENTITAT DE GÈNERE: situació en què totes les persones (independentment del seu sexe, la seva identitat de gènere o la seva orientació sexual) tenen llibertat per comportar-se, prendre decisions i accedir a béns i recursos socials sense estar limitades per estereotips, rols, discriminacions o violència. No es tracta que les persones siguin uniformes/homogènies, sinó que tinguin els mateixos drets, obligacions, oportunitats reals i tracte.

SEXE BIOLÒGIC: Genital masculí el definirem com a mascle i el Genital femení com a femella.

ROL DE GÈNERE: conjunt de comportaments, tasques i actituds que en una societat i en un moment històric determinat s'assignen a les persones en funció del seu sexe.

Bigènere: persona que, en relació a la seva identitat de gènere, s'identifica tant amb el gènere femení com amb el masculí, sigui simultàniament o seqüencialment.

TRANSGÈNERE: Persona que no està d'acord amb el gènere assignat quan va néixer, que rebutja el binarisme de gènere i no se sent identificada amb el gènere masculí ni femení. Per això habitualment no se sotmet a cirurgia per assignar-se a un gènere concret.

TRANSSEXUAL: Persona que no està d'acord amb el gènere assignat quan va néixer. Per sentir-se a gust amb el seu cos necessita passar per processos quirúrgics, hormonals i psicològics, i reflectir en els documents oficials el canvi de gènere.

INTERSEX o ANDRÒGEN: Persona que compta amb característiques genitals d'home i de dona. Els seus cromosomes no s'adeqüen al model binari XY o XX. Se l'ha anomenada «hermafrodita», si bé aquest terme té un cert sentit negatiu. En la majoria dels casos se li assigna un gènere determinat i per a això utilitza la cirurgia, ja quan neixen, el problema que sovint aquesta assignació acostuma a ser una font de problemes físics i psicològics, i en molts casos les persones intersexe no estan d'acord amb el gènere assignat quan neixen o a l'adolescència.

ORIENTACIÓ SEXUAL: atracció amorosa i/o sexual continuada per persones en funció del seu sexe. També conegut amb els termes d'inclinació sexual o preferència sexual. L'orientació sexual és diferent de la conducta o pràctiques sexuals: les persones poden expressar o no la seva orientació sexual en les seves pràctiques (ex: es pot ser homosexual i tenir pràctiques heterosexuales).

HETEROSEXUAL: Persona que sent atracció amorosa i/o sexual continuada cap a persones de l'altre sexe.

HOMOSEXUAL: persona que sent atracció amorosa i/o sexual continuada cap a persones del seu sexe.

LESBIANA: Dona que se sent emocionalment o físicament atreta per altres dones.

GAI: Home que se sent atret emocionalment o físicament per altres homes.

BISEXUAL: Persona que se sent atracció amorosa i/o sexual per dones i homes.

ASEXUAL:

1. Ésser que no està dotat de sexe.
2. Persona que no sent atracció amorosa i/o sexual cap a altres persones.

FLUÏDESA: Terme en què una persona al llarg de la vida pot tenir diferents orientacions sexuals o identificar-se amb diferents expressions de gènere.

PANSEXUAL: Persona que sent atracció amorosa i/o sexual continuada cap a persones que poden ser de diferents sexes (homes, dones, intersexe, trans, etc). No vol dir que li agradin totes les persones, sinó que les persones que li agraden no són d'un sexe predeterminat.

TRANSVESTIT/IDA: Persona a la qual li agrada utilitzar roba que no es correspon amb el seu gènere segons les normes establertes. No és quelcom constant en la seva vida, i no té a veure amb la seva orientació sexual.

POLIAMOR: pràctica consistent en tenir simultàniament més d'una relació amorosa duradora amb el ple consentiment de totes les persones involucrades.

QUEER: Terme en anglès que significa rar o rara, gallimarsot, marieta i en general s'utilitza per definir a la persona que viu al marge de la norma. Per una banda, també es refereix a un corrent social que va sorgir vinculat al moviment feminista als EUA durant les dècades dels 80 i 90. Aquest corrent fuig de les identitats estàtiques que culturalment se'ns imposen, entenent que les persones transiten entre els gèneres. I per una altra banda, fa una reflexió seriosa quant als privilegis: la raça, la classe social, el lloc de naixement i el gènere ens converteixen en persones amb privilegis o sense, i generen ciutadans de primera, de segona o de tercera.

7. BIBLIOGRAFÍA

---

1. Asamblea General de las Naciones Unidas. Informe del Relator Especial de las Naciones Unidas sobre el derecho a la educación [Internet]. Asamblea General, Naciones Unidas. New York: Naciones Unidas; 2010 [cited 2018 Jan 26]. Available from: https://www.es.amnesty.org/fileadmin/_migrated/content_uploads/Derecho_humano_a_la_educacion_sexual.pdf
2. Collier KL, Bos HMW, Sandfort TGM. Homophobic name-calling among secondary school students and its implications for mental health. *J Youth Adolesc* [Internet]. 2013 [cited 2018 Mar 12];42(3):363–75. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/23001719>
3. APA.org [Internet]. Orientación sexual y identidad de género. Washington: American Psychological Association; 2018 [cited 2018 Jan 25]. Available from: <http://www.apa.org/centrodeapoyo/sexual.aspx>
4. COGAM. Homofobia en las Aulas [Internet]. Madrid: Grupo Educación COGAM; 2013 [cited 2018 Jan 23]. Available from: <https://www.copcv.org/db/docu/160511115453TiAcC5TrGLQP.pdf>
5. COGAM. Homofobia en el sistema educativo [Internet]. Madrid: COGAM; 2005 [cited 2018 Jan 26]. Available from: <http://www.felgtb.org/rs/466/d112d6ad-54ec-438b-9358-4483f9e98868/807/filename/homofobia-en-el-sistema-educativo.pdf>
6. Font P, Banyeres D, Pérez Calvo RM. Orientacions per a l'educació afectiva i sexual a segon cicle d'ESO [Internet]. Barcelona; 2006 [cited 2018 Jan 23]. Available from: <http://www.sexualitatsana.cat/wp-content/uploads/2017/05/SalutiEscola.pdf>
7. WHO.int [Internet]. Desarrollo en la adolescencia. Geneve: World Health Organization; 2015 [cited 2018 Jan 21]. Available from: http://www.who.int/maternal_child_adolescent/topics/adolescence/dev/es/
8. Megías Quirós I, Rodríguez San Julián E, Méndez, Gago S, Pallarés Gomez J. Jóvenes y Sexo: El estereotipo que obliga y el rito que identifica [Internet]. Madrid: INJUVE; 2005 [cited 2018 Jan 24]. Available from: http://www.injuve.es/sites/default/files/jovenes_y_sex0.pdf

9. Generelo J, José L, Pichardo I, Guillem G, Garreta G. Adolescencia y sexualidades minoritarias voces desde la exclusión [Internet]. Madrid: COGAM; 2006 [cited 2018 Jan 25]. Available from: <http://www.felgtb.org/rs/1551/d112d6ad-54ec-438b-9358-4483f9e98868/12f/filename/adolescencia-y-sexualidades-min.pdf>
10. Diccionari.cat [Internet]. Sexualitat. Barcelona: Grup Enciclopèdia Catalana; 2018 [cited 2018 Jan 10]. Available from: <http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0124267>
11. Formacion-integral.com.ar [Internet]. Sexualidad, qué es. Posadas: Centro de Formación Integral; 2011 [cited 2018 Jan 10]. Available from: <http://formacion-integral.com.ar/website/?p=17>
12. Malnero N. Sexperimentando: Todo lo que no se atrevieron a contarte: aprende y disfruta. Barcelona: Editorial Planeta; 2016.
13. Escola Lliure el Sol, López Cacho R. El sexe de l'Àngels [Internet]. Barcelona: Ajuntament de Barcelona; 2011 [cited 2018 Jan 25]. Available from: <http://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/elsexedelngelsencatal.736.pdf>
14. Cabra Q, Camps V, Díaz E, Egea Sí, Ferré I, García C, et al. Afectivitat i sexualitat. Són educables? [Internet]. Barcelona: Fundació Victor Grífols; 2010 [cited 2018 Jan 11]. Available from: www.fundaciogrifols.org
15. Canal Salut [Internet]. Serveis dels equips d'atenció a la salut sexual i reproductiva (ASSIR). Barcelona: Generalitat de Catalunya; 2016 [cited 2018 Jan 24]. Available from: http://canalsalut.gencat.cat/ca/sistema-de-salut/serveis_datencio_a_la_salut/atencio_primaria_i_comunitaria/serveis_equips_assir/
16. STEILAS. Guia per treballar la diversitat afectiva, sexual i de gènere [Internet]. Gasteiz: STEILAS; 2015. Available from: <http://www.sindicat.net/dona/calaix/guiasteila.pdf>
17. CIMOP. Sondeo de opinión: "jóvenes y diversidad sexual". Conclusiones [Internet]. Madrid: INJUVE; 2011 [cited 2018 Jan 24]. Available from: http://www.injuve.es/sites/default/files/Sondeo2010diversidadsexual_resultados.pdf
18. Maddaleno S, Landeira FP. Diversidad sexual y derechos humanos Sexualidades libres de violencia y discriminación [Internet]. Buenos Aires: INADI; 2016 [cited 2018 Jan 24].

- Available from: <http://www.inadi.gob.ar/contenidos-digitales/wp-content/uploads/2017/06/Diversidad-Sexual-y-Derechos-Humanos-9-9-2016.pdf>
19. EL MUNDO [Internet]. Mengual. E ¿Por qué debo hablar de sexo con mis hijos? Madrid: EL MUNDO; 2016 [cited 2018 Jan 24]. Available from: <http://www.elmundo.es/sociedad/2016/05/25/573b3ece22601de0048b4630.html>
20. Huffpost [Internet]. Silver M. ¿Deberías dejar a tus hijos adolescentes tener sexo en casa?; 2017. Madrid: El Huffington Post; 2018 [cited 2018 Jan 24]. Available from: http://www.huffingtonpost.es/matty-silver/deberias-dejar-a-tus-hijos-adolescentes-tener-sexo-en-casa_a_23197405/
21. Luces Lago AM, Tizón Bouza E, Porto Esteiro M, Fernández Minguez C. La importancia de enfermería en la educación sexual plural durante los primeros años de la adolescencia: rompiendo estereotipos. *Ene* [Internet]. 2014 [cited 2018 Mar 12];8(2):4. Available from: http://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1988-348X2014000200006&lng=en&nrm=iso&tlng=en
22. Mucherah W, Owino E, McCoy K. Grappling with the issue of homosexuality: perceptions, attitudes, and beliefs among high school students in Kenya. *Psychol Res Behav Manag* [Internet]. 2016 Sep [cited 2018 Mar 14];9:253–62. Available from: <https://www.dovepress.com/grappling-with-the-issue-of-homosexuality-perceptions-attitudes-and--b-peer-reviewed-article-PRBM>
23. Pitoňák M, Spilková J. Homophobic Prejudice in Czech Youth: a Sociodemographic Analysis of Young People's Opinions on Homosexuality. *Sex Res Soc Policy* [Internet]. 2016 [cited 2018 Mar 13];13(3):215–29. Available from: <https://search.proquest.com/healthcomplete/docview/1802421355/E233079824194427PQ/3?accountid=15295>
24. Mustanski B, Birkett M, Greene GJ, Rosario M, Bostwick W, Everett BG. The Association Between Sexual Orientation Identity and Behavior Across Race/Ethnicity, Sex, and Age in a Probability Sample of High School Students. *Am J Public Health* [Internet]. 2014 [cited 2018 Mar 14];104(2):237–244. Available from: <https://search.proquest.com/healthcomplete/docview/1499845151/fulltextPDF/D3C620B7C74542FCPQ/67?accountid=15295>
25. Sinclair J, Brian Reece BJ. Gay-Straight Alliances in the Battle for Rights: A Tipping Point for Progress Over Prohibition. *Interchange* [Internet]. 2016 [cited 2018 Mar 14];47(2):109–20. Available from:

<https://search.proquest.com/healthcomplete/docview/1780101566/D3C620B7C74542F/CPQ/33?accountid=15295>

26. Gegenfurtner A, Gebhardt M. Sexuality education including lesbian, gay, bisexual, and transgender (LGBT) issues in schools. *Educ Res Rev* [Internet]. 2017 Nov [cited 2018 Mar 14];22:215–22. Available from: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1747938X17300386>
27. Espelage DL, Basile KC, Leemis RW, Hipp TN, Davis JP. Longitudinal Examination of the Bullying-Sexual Violence Pathway across Early to Late Adolescence: Implicating Homophobic Name-Calling. *J Youth Adolesc* [Internet]. 2018 Mar 4 [cited 2018 Mar 14];Epub:1–14. Available from: <http://link.springer.com/10.1007/s10964-018-0827-4>
28. Donoso Vázquez T, Rubio Hurtado MJ, Vilà Baños R. Las ciberagresiones en función de género. *Rev Investig Educ* [Internet]. Univ; 2008 [cited 2018 Mar 13];35(1):197–214. Available from: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6046193>
29. Bernuy B, Grijalva H. Sexismo y Homofobia en los Adolescentes de una Institución Educativa Pública. *Propósitos y Represent* [Internet]. 2017 Mar 4 [cited 2018 Mar 13];5(2):245–75. Available from: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6178628>
30. Cénat JM, Blais M, Hébert M, Lavoie F, Guerrier M. Correlates of bullying in Quebec high school students: The vulnerability of sexual-minority youth. *J Affect Disord* [Internet]. 2015 Sep 1 [cited 2018 Mar 14];183:315–21. Available from: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0165032715003110>
31. Espelage DL, Basile KC, De La Rue L, Hamburger ME. Longitudinal Associations Among Bullying, Homophobic Teasing, and Sexual Violence Perpetration Among Middle School Students. *J Interpers Violence* [Internet]. 2015 Sep 13 [cited 2018 Mar 14];30(14):2541–61. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25315484>
32. Carrera-Fernández M-V, Lameiras-Fernández M, Rodríguez-Castro Y, Vallejo-Medina P. Bullying among Spanish secondary education students: the role of gender traits, sexism, and homophobia. *J Interpers Violence* [Internet]. 2013 Sep 29 [cited 2018 Mar 14];28(14):2915–40. Available from: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0886260513488695>
33. Coulter RWS, Herrick AL, Friedman MR, Stall RD. Sexual-Orientation Differences in Positive Youth Development: The Mediational Role of Bullying Victimization. *Am J Public*

Health [Internet]. 2016 [cited 2018 Mar 14];104(4):691–697. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4986057/pdf/AJPH.2015.303005.pdf>

34. Worldsexology.org [Internet]. World Association for Sexual Health. Declaración de los Derechos Sexuales; 2014. Prague: World Association for Sexual Health Secretariat; 2018. Available from: http://www.worldsexology.org/wp-content/uploads/2013/08/declaracion_derechos_sexuales_sep03_2014.pdf